

Kurs třicátýosmý

G. Hoornaert, S. J.: BREVIÁŘ

Breviář

Josef Florian

G. Hoornaert, S. J.: BREVIÁŘ

Stará Říše na Moravě v prosinci l. P. 1936

Důstojnému Pánu

P. Václavu Turečkovi, kooperátoru

v Brunšperku,

*jenž nám o prázdninách motu proprio a tak mile
přátelsky nabídl „běžnou“ (kursorovou) pomoc na vy-
dání Kursu o Breviáři, jemuž on i my přisuzuje-
me výsostnou studijní důležitost. Schválně díme :
O prázdninách, neboť jest jeden z nepatrného počtu
těch, kdož si ještě umí udělat kdy na rozjímání díla
Božího i dobrého díla lidského. - Vydavatelé Kursů.*

Úvod

Breviář v kněžském životě

Čteme jej den co den, a každý den asi hodinu. Není těžké spočítati si to : tři sta pětasedesát hodin ročně ! Jestliže jsme Breviář recitovali špatně, co to více nebo méně promarněných hodin ! Kdybychom je byli zasvětili nějakému dílu, studiu, jakou práci byli bychom vykonali ! Tento čas, v němž jsme své „Hodinky“ recitovali bídne a mechanicky, je zčásti ztracen. Zčásti, neboť určité objektivní výsledky božské chvály, hodnoty omilostňující a dostičinící, zůstávají. Ale kde je zásluha subjektivní, zážitek duchovní, útěcha ?

Dobře recitovat Breviář je nejvýš užitečné. Často se nám zdá, že k dosažení dokonalosti musíme nalézt nějaký zvláštní postup, nějaký recept. Ba ne. Pán Bůh zpravidla chce, aby posvěcení knězovo dělo se normálními prostředky : svátostmi, rozjímáním, zpytováním svědomí, Breviářem.

Breviář nás *všude* provází. Podniká-li kněz několikadenní cestu, neopomene, leda že by byl příliš roztržitý, vzít si s sebou Breviář. Když svatý František Xaverský odcházel do Indie, nenesl prý s sebou skoro nic. Ale protože byl světec, nedopustil se toho vážného omylu, že by si nebyl vzal s sebou Breviář.

Kněz svým povoláním je samotář. Musí si zapovídati mnohá světská povyražení a věren své přísné povinnosti, cítí se i mezi dobrými křesťany osudově osamocen. Na štěstí má *neodlučitelného společníka*: Breviář.

Horác doporučoval stále listovati v řeckých autorech: „Nocturna versate manu, versate diurna“ (Ars poet., v. 269).

Kněz nahlédá ustavičně do vznešenějších stránek. Tolik na nich lpí, že i velmi chudý chrání svůj milovaný Breviář, knihu kněžskou, dobrým pouzdem.

Dává-li se kněz *fotografovati* a chce-li míti něco v ruce, vezme si Breviář. Je to vhodnější, kněžštější než nějaký Baedeker, jízdní řád, doutník,

nežli když posvěcená ruka knězova spočívá na pušce nebo na hlavě honicího psa.

Je-li kněz *nemocen*, ale může-li ještě čísti, jakou útěchou je mu Breviář!

A ve vězení! Jeden z našich Otců, uvězněný Němci (v našem svatém Řádě máme více trestanců!...) pravil: „Žalář mi *objevil* můj Breviář! Před tím, rušen všelijakými zájmy, recitoval jsem jej, jak se dalo, často ledabyle. Až v žalářní cele jsem pochopil jeho krásu, jeho asketické bohatství. Díky Němcům, kteří mne uvěznili, vnikl jsem hlouběji do smyslu Breviáře, vychutnal jeho sladkost. Bůh žehnej Němcům . . . s tohoto hlediska!“ Nečekejme, abychom přišli Breviáři na chuť, na novou válku, až by nás Němci nebo jiní násilníci uvrhli do vězení! . . .

Že je Breviář ve vězení posilou a občerstvením, velmi dobře postřehli fanatikové francouzské revoluce; odníмали tuto knihu kněžím odsouzeným. Je to zaznamenáno v Pamětech kněží, deportovaných do zámořských věznic, v oněch aktech mučedníků, jimiž Francie obohatila historii Cír-

kve! To, že jim brali Breviáře, bylo největší újmou pro tyto duchovní. „Také opatrovali jako poklad ty vzácné exempláře, jež se jim podařilo zachrániti. Bylo-li jich více v témž vězení, shromažďovali se po skupinách kolem světlíku, aby naslouchali, když jeden z nich četl nahlas. Stalo-li se, že některý nemilosrdný strážce zpozoroval tuto útěšnou knihu, rval jim ji z rukou a rozhazoval stránky do větru. Tu oni pospěšně sbírali rozházené listy a útržky spojovali v celé stránky; tolik sladkosti nalézali v těchto svatých slovech, jež tak dlouho byla pokrmem jejich duším. (L. Bacuez, SS. L'Office divin. De Gigord. 1925, 6e éd., p. 42). Breviář dovedeme oceniti hlavně v *stáří*. Zklamání nebo znavení tolikerou jinou četbou, vrátíme se k němu jako k starému známému. Autor *Následování* svědčí, že byl přesycen a znechucen, poněvadž tolik četl. Taedet me saepe multa legere. (L. I. cap. III., 2). Poněvadž tolik četl! . . . A byl to mnich XV. století! Co by říkal, kdyby žil dnes, v haldě novin a všelijakých škvárů? *Documentation catholique* z 8. listopadu 1930, sloupec 829,

nás poučuje, že Německo r. 1927 vydalo 31.026 knih. Chápete? 31.026! A jsou to jenom knihy (nové neb opětně vydané) za jediný rok, v jediné zemi! Nuže! Když jsme celý život zaplavováni takovou spoutou literatury, k večeru života tím více si vážíme knihy podstatné a pravdivé, věčné libé a blahodárné: Breviáře! Milujeme jej tím více, čím více zmlká planá hudba jiných slov, nabubřelost tirád.

Pane, až do svého posledního dne budu čísti - budou-li mi oči ještě sloužit - tuto knihu, jasnou a prosycenou vůní Tvých chval.

„Cantabo Domino in vita mea; psallam Deo meo quandiu sum“. (Ps CIII, 33).

„Laudabo Dominum in vita mea; psallam Deo meo quandiu fuero“. (Ps CXLV, 2).

Když po skončených pracích tvůj kněz, ó můj Bože, spočine na *loži smrtelném*, a položí-li jeho věrní nějakou knihu vedle něho, nebude to učený svazek theologie, ani řečnické pojednání, ani nějaký slavný román - bude to Breviář!

Úhrnem, Breviář je kniha každého dne, a zvláště

**špatných dní, posledních dní, dne nejposledněj-
šího!**

Dějiny Breviáře

Ani zdaleka nemyslíme na to, abychom tu podali nějakou historickou a úplnou studii. Tato brožurka nechce být hyperkritickou, ale chce nabádat ke zbožnosti. Připomeneme jen některá fakta, jež dlužno znáti, aby nám byla pobožnost Breviáře jasnější. Mnohé poznámky budou čerpány z „Dictionnaire pratique des connaissances religieuses“ od Bricouta. (Letouzey, 1925.) Uznáváme bez váhání, že spisovatelé nejsou zajedno v názoru o původu a počátku Breviáře. Některé otázky zůstávají sporny. Což není ostatně zjevem obecným, že v mnohých oborech otázka původu zůstává tajemnou?

Jedna these zdá se sjednocovati (aspoň u školy francouzské) všechny hlasy: Breviář ve své hlavní části, jež obsahuje Nešpory, Jitřní a Chvály, odvozuje svůj *původ z vigilií*.

V prvních dobách v noci ze soboty na neděli bděli věřící na modlitbách od večerního soumraku. Toto

bdění (vigilie) prodlužovalo se někdy dosti pozdě do noci; hned po něm anebo o něco později následovala mše svatá.

Brzy však vigilie přestala býti výlučně přednedělní; stala se též bezprostřední a svatou přípravou ke dnům postním (středa a zvláště pátek) a potom k slavnostem mučedníků.

„Památka tohoto vigiliárního shromažďování, jež předcházelo mši svaté a od níž se lišilo, uchovala se v křesťanské liturgii ve dvojí formě. Jeho modlitby zčásti splynuly se mší svatou a jsou obsaženy v tom, co jmenujeme mší katechumenů; je to ta část mše svaté, která sahá až k obětování. Zčásti byly odděleny od mše svaté a zachovaly se v nejdůležitější a nejslavnější části Officia; v pobožnosti večerní (Nešpory), v pobožnosti noční a v pobožnosti ranní; čili, jak dnes říkáme: Matutinum a Laudy. (Bricout, op. cit., col. 962.)

Historicky se tedy Officium začíná Nešporami. „Dlouho nebylo druhých Nešpor“ (Id., col. 980). Matutinum (Jitřní) je pobožnost noční (rozdělená v Nokturna).

Laudy jsou pobožností ranních hodin.

Původ Malých hodinek a Kompletáře je rozdílný, a třeba s Mgr. Batiffolem rozeznávati dvě skupiny:

a) Tercie, Sexta, Nona. Tyto Hodinky (obsahující zvláště žalmy, tento útek starodávného modlení), byly pobožností soukromou, jež přešla do Officia obecného.

b) Původ Primy je trochu pokořující... Byla prvně ustanovena v jednom betlemském klášteře, tak někdy před r. 390, protože leniví mniši zaháleli ve svých celách až do Tercie.

Kompletář stal se zcela přirozeně modlitbou večerní.

Prima a Kompletář jsou vlastně doplňky Laud a Nešpor.

Vývoj Officia

1. *Officium v Jerusalemě* (na konci IV. století). V *Peregrinatio Etherie*¹ nalézáme popis tohoto Officia, slaveného v „záři nesčetných světél“. Toto velmi poetické vypravování je též velmi podrobné, a jsme

překvapení, vidouce mnoho podobnosti mezi tímto Officiem ze IV. století a dnešním Breviářem.

2. *Officium na Monte Cassino*, za vedení sv. Benedikta († 543). Čtemeť v řeholi téhož světce: „Jakož dí prorok: Sedmkrát za den vzdával jsem chválu Tobě (Ps. 118, 164). Toto posvátné sedmero dodržujeme tehdy, vykonáváme-li svou povinnou službu Bohu ráno, potom o hodině první, třetí, šesté, deváté, v době nešpor a kompletáře. O nočních Vigiliích prorok praví: O půl noci vstával jsem, abych chválu vzdával Tobě. (Ps. 118, 62.) Imy vstávejme v noci, abychom Ho velebili.“

Toť tedy sedmero částí podle řehole sv. Benedikta, jež máme i dnes; takové jest jejich pojmenování i vysvětlení jejich počtu. Pokusme se vpraviti do duše benediktina oněch dávných dob: potlačme v mysli patnáct století a představme si, že jsme na Monte-Cassino kolem roku 500. V letním období vypadal denní rozvrh takto:²

Officium, tři a půl hodiny. Promluva, půl hodiny. Četba, 4 hodiny.³ Práce, šest a půl hodiny. Spánek, 8 a půl hodiny. Jídlo, hodinu. Celkem 24 hodiny.

Officium svatý Benedikt nazývá *opus Dei*, *opus divinum*; podobná rčení už sama sebou nás poučují o dojemné úctě k svatým obřadům.

Matutinum se zpívalo ke druhé hodině v noci. V neděli trvalo asi dvě a čtvrt hodiny, ve všední dny v létě asi hodinu, v zimě půl druhé hodiny. Laudy byly zpěvem jitřním; zabíraly půl nebo tři čtvrti hodiny.

Malé hodinky jistě se recitovaly ve chvílích, jež odpovídaly jejich pojmenování. Prima vyžadovala dvacet minut; ostatní hodinky o něco méně.

Nešpory se slavily před západem slunce, a kompletář za soumraku. Svatý Benedikt, dávaje přednost světlu Božímu před světlem umělým, chce, aby jeho mniši recitovali kompletář, pokud lze čísti ještě při denním světle, a pak aby se ukládali ke spánku. Výslovně praví: „Nechť všechno je skončeno ještě za dne.“ (Kap. XLI, na konci). Z toho usuzujeme, že mniši odcházeli do dormitáře (jenž byl společný a bez přepážek) v zimě kolem půl šesté, k vánocům k páté večer (cf. Dom Cuthbert, op. cit., pp. 292-297). Ovšem vstávali ve dvě

hodiny v noci. Přes to se však vždy dobře vyspali! . . . Nevěříte? Obyčej tak časně uléhati potřebuje historického vysvětlení. Dnes v našich velkých městech, jež tonou večer v záplavě světél, zábavy a radovánky se začínají s nocí, po skončené práci. Teprve tehdy (prý! . . .) stává se život zajímavým. Ale kdysi nedokonalé svícení činilo večery melancholickými, takže lidé, nevědouce nic lepšího, chodili spat velmi záhy. Podle toho se také vstávalo, a víme na příklad, že římský senát zasedával v časných hodinách ranních.

3. *Officium v Římě*, až do VIII. století. Málo zpráv. Nejstarším Officiem v Římě, jako v celém křesťanském světě, je vigilie, slavená zprvu v noci, jež předchází neděli, potom v jistých dnech postních, o svátcích mučedníků.

Později papežové zakládají kláštery u basilik, aby v nich zajistili službu boží. Na konci VIII. století za Lva III. bylo v Římě těchto klášterů devatenáct.

4. *Officium římsko-galikánské* v době Karla Velikého. Vmísí-li se císař do liturgie, rubricisti jiného

osobního názoru zastrašení se stáhnou a přikrčí... Touhou Karla Velikého bylo, aby liturgii sjednotil, a (jeho ruka byla pevná) to se mu podařilo. „Officium, slavené ve státech Karla Velikého, bude římské, arci s některými přídávky a změnami. Není zmínky o hymnech. Ambrosiánské hymny do Říma ještě nepronikly. Řím je přijme až ve století dvanáctém.“ (Bricout, op. cit., col. 967, 969.)

5. *Přechod od Officia k Breviáři.* Až dosud jsme mluvili jenom o Officiu. Officium byla kolektivní - nikoliv jednotlivcová - pobožnost, zpívaná v choru. Ale účast na společných modlitbách stávala se nemožnou mnichům, jež zadržovaly nutné práce, těm, kteří byli daleko, v polích nebo v poplužních dvorcích, nemocným, kteří byli na cestách, nebo těm, jež papežové nebo králové brali s sebou na cesty jako almužníky.

Co tito všichni měli dělati? Nahraditi zpívané Officium v choru soukromou recitací modliteb a hlavně žalmů. Představíte si rozpaky a nesnáze, způsobené takovýmto neurčitým doporučením: „Zpívejte zvláště ty žalmy, jež umíte zpaměti.“ A což

mniši, kteří si skoro na žádný nemohli vzpomenouti? . . . A ti, jimž paměť klopýtala nebo slábla? . . .

Tehdy vzklíčila myšlenka textu *psaného*. Ale opisy žalmů - v té době nebylo ještě tiskáren - a dalších částí Officia byly by naplnily tak objemné svazky, že by je nebylo možno nositi s sebou.

Bylo tedy třeba Officium, zvláště čtení naučná, v opisech poněkud zkracovati. Knihu pak s takto zkráceným Officiem pojmenovali proto *Breviářem*. Tento Breviář vytlačoval ponenáhlu Officium zpívané. Používalo se ho i v choru. Ostatně pění v choru zůstane vždy nejlepším způsobem modlitby Breviáře.

Původ z choru prozrazuje i responsoriální struktura Breviáře. Na uspořádání Breviáře mají fran-tiškáni tak značný podíl, že byl pojmenován Breviářem minoritů.

Tedy *tři fáse*: Officium obecné (recitované v choru), Officium soukromé,⁴ Officium soukromé, konečně kodifikované v Breviáři.

Každý se snadno domyslí, že tento stručný výklad

je jen schematický; ve skutečnosti doby přechodné jsou plny tápání, a vícekrát než jednou je třeba učinit krok nazpět. Historie je zřídka tak pravidelná, jako francouzský park, kde je všechno pěkně uspořádáno podle šňůry.

Breviář sám doznal více fází. Skoro všechny jeho reformy možno svést na konflikt mezi Tempore a Sanctorale.

I. - *Pius V.* Při vší netajené lásce k svatým nemůže neuznat, že v Breviáři zabírají příliš mnoho místa na úkor samého Pána Boha. Nejen že mají převahu, ale překládáním jejich Officií způsobuje se zmatek.

Bulla *Quod a nobis* (1568) přivádí opět ke cti Officium de Tempore, ubírá Sanctorale. Zavazuje všechny církve, až na ty, jež mají vlastní Breviář aspoň dvě století. Z této výjimky těžily staré řeholní rodiny, zvláště benediktini.

Milán upozornil na to, že jeho Breviář ambrosiánský byl schválen svatým Karlem Boromejským. Taková dvě jména, svatý Ambrož a svatý Karel Boromejský, položená na církevní váhu, už něco

váží! A tak si Milán uchoval svůj Breviář.

2. - *Klement VIII.* znova rozmnožil Sanctorale. (Bulla *Cum in Ecclesia*, 1602.)

3. - *Urban VIII.* Tento učenec a básník, inspirovaný duchem renaissance, zreformoval zvláště hymny, upravil jejich rytmus a opravil jejich latinu. (Bulla *Divinam*, 1631.)

4. - *Benedikt XIV. a Lev XIII.* První chtěl ubrati Sanctorale, zrevidovati Lekcionář; ale sešlo z toho. Druhý jmenoval historicko-liturgickou komisi. Msgr. Duchesne byl předsedou. Ale papež zemřel . . . a komise s ním.

5. - *Pius X.* Bullou *Divino afflatu* (1911) uvedl zase Proprium de Tempore a žaltář⁵ do původního stavu, a zmenšil Sanctorale.

V záměrech papežových byl to jenom první krok. „Nemo non videt . . . primum Nos fecisse gradum ad romani Breviarii et Missalis emendationem.“ Tento Breviář Církve západní (o něm stále mluvíme) zevšeobecněl. Při tom zachovával výjimky, učiněné již Piem V. pro církev nebořehole, jež r. 1568 měly dvoustoletou výsadu Breviáře zvláštního.

Breviář Pia X. recituje se v celé Francii, ba i v Lyoně. Proč tato poslední poznámka? Znamená to snad, že si Lyonští postavili hlavu a odepřeli poslušnost? Nikoliv. Chceme prostě říci, že Lyon, přes to, že má zvláštní liturgii, musí užívat Breviáře obecného.

Všeobecný ráz Breviáře, zreformovaného Piem X., rozhodně nepřekáží tomu, aby nebyly přidávány slavnosti zvláštní nebo vyššího ritu a Propria: Proprium určité země, (na příklad slavnost svaté Johanny d'Arc ve Francii); Proprium diecese, města nebo Církve; Proprium toho neb onoho duchovního řádu.

Dnešní Breviář má ráz převážně římský. Je to patrné už z výběru svatých a světic. Svatý Abachum jistě nepohne k slzám zvláštní zbožnosti. Kanada, Afghanistan, Persie vydaly snad muže stejně zasloužilé. Ale náš svatý Abachum měl štěstí, že byl v Římě sťat a to něco znamená! Při stejných zásluhách upoutá na sebe více pozornosti ten, kdo je blíže slunci. Proto také pro ty, kdo pomýšlejí na beatifikační proces a připravují si svou příští ka-

nonisaci, je výhodnější usídliti se v Římě než v Limoges nebo v Gembloux . . .

Převaha římského zájmu projevuje se v Breviáři několikerým způsobem. Jsou to slavnosti Posvěcení basilik, stojících ve věčném městě; slavnosti apoštolských knížat Petra a Pavla s homiliemi a ohnivými řečmi (18. a 25. ledna, 22. února, 29. června, 30. června a oktáva) . . ., slavnosti četrných papežů . . ., popisy římských míst. Vizte cestu Ardeatinskou; cestu Nomentanskou; hřbitov Vatikánský, kde podle Liber Pontificalis spí všichni papežové prvního a druhého století (vyjma Klementa) „juxta corpus beati Petri“; pak hřbitov Calixtův, kde podle téže knihy odpočívá většina papežů III. století; pak ještě, hned vedle hřbitova Calixtova, kryptu svaté Cecilie a hrob svatého Zefyrina, jenž je „prope coemeterium Calixti“, jak poznamenává Breviář z 26. srpna.

Četba Breviáře předvádí nám celý křesťanský Řím.

Lze tedy shrnouti dějiny Breviáře v tyto velké obrysy :

Na počátku zpívalo se Officium v choru.
Přechází poznenáhlu v recitaci soukromou.
Officium soukromé, písemně zaznamenané a po-
někud zkrácené, jmenuje se Breviář.
Známe patero hlavních reforem Breviáře.
Poslední Pia X.
Těžíme tedy ze všech postupných zdokonalení.
Bylo třeba dvaceti věků, aby vypracovaly Bre-
viář takový, jak jej máme dnes.

Dnešní Breviář

Je to nejkrásnější kniha modliteb. Jaký rozdíl u srovnání s tolika jinými modlitebními příručkami, tak slabými, často bez půvabu a jednotvárnými! To, co nám skýtá Breviář, jsou opravdové a hluboké modlitby. Tato silná strava duše kontrastuje zvláště příkře s lehkou smetánkou, na níž si zálibně pochutnává mělké duchovní labužnictví. Breviář je podstatně jiný! Abychom zjistili jeho vznešenost, zkoumejme patero jeho hlavních zdrojů: Písmo sv., spisy církevních otců, životy svatých, doklady svrchovaného učitelského úřadu Církve, modlitby.

Písmo svaté

Jest inspirováno; jeho hlavním tvůrcem je Bůh, a převyšuje tedy neporovnatelně všechna rozjímání a modlitby, jež jsou jen původu lidského.

Toto Písmo obohatilo Breviář tím, že mu poskytlo žalmy hodinek, značnou část Matutina, krátké lek-

ce a kapitula, mnoho antifon a responsorií; Otčenáš, jenž se často opakuje, písně, z nichž tři jsou každodenní: *Benedictus*, *Magnificat*, *Nunc dimittis*. V třetím Nokturnu - nebo v Nokturnu jediném - připomíná se text Evangelia, jež parafrasuje (rozvádí) homilie.

Pozastavme se trochu při citátech ze Starého zákona, a zvláště při Žalmech.

Všichni známe a kážeme Evangelia, Epištoly. Ale jen velmi zřídka zabloudíme do Starého zákona. Breviář nás však přivádí k tomu, abychom i v něm, a to rok co rok, četli (aspoň počátky všech jeho knih).

Ale částí Starého zákona, z níž Breviář nejvíce čerpá, je žaltář.

„Žaltář“, to bylo původní jméno Breviáře v jeho počátcích, a pění Officia se jmenovalo „Psalmodie“ (žalmování). Ještě dnes možno žalmy pokládati za osnovu Breviáře. Jejich recitování, jak jsme řekli, bylo cílem, k němuž směřovaly reformy, shrnuté v Bulle Pia X. *Divino afflatu* (1. listopadu 1911); všechny žalmy mají totiž býti celé čteny (není-li

Officií zvláštních, výsadních) každý týden. „Nadšené zpěvy žalmistovy zaznívají ve všech dílech světa. Zpívají se v Římě, v Ženevě, v Madridě, v Londýně, v Quebecu, v Quitu, v Moskvě, v Pekingu, v Botany-Bay; šeptají se v Japonsku.“ (J. de Maistre, Soirées, Entretien VIII.)

Žaltář se řadí ke knihám sapienčním a poetickým. Sapienčními jsou podle obsahu: hlásají slávu Boží, v přírodě... v historii... v duši. Volí-li se toto poslední téma, má skladba obvykle tři části: zkoušku... útočiště k Pánu... upokojení, vítězství.

Svou formou jsou žalmy poetické. Mají onen paralelismus, ono vyrovnávání myšlenky a rytmu, jež bylo základním živlem hebrejské poesie.

Paralelismus žalmů má čtyři hlavní formy:

1. *Synonymii*. - „In exitu Israel de Aegypto, *domus Jacob de populo barbaro.“ (Ps. CXIII, 1.)
2. *Antithesi*. - „Hi in curribus et hi in equis, *nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt; *nos autem surreximus et erecti sumus.“

Tyto dva způsoby užívání paralelismu a antithese

jsou často důležité k lepšímu pochopení jedné části věty, neboť podobnost nebo protiklad druhého členu ji osvětluje.

3. *Analogie*. - „Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum; *paraverunt sagittas suas in pharetra, *ut sagittent in obscuro.“ (Ps. X, 3.)

4. *Climactismus*. - Slovo *klímax* (řec.) znamená žebřík, stupeň. Klimaktický postup záleží v tom, že jdeme jako po stupních; myšlenka zprvu neúplná je později opakována a dokončena.

„Afferte Domino, filii Dei; *afferte Domino filios arietum.“ (Ps. XXVIII, 1.)

„Vox Domini confringentis cedros *et confringet Dominus cedros Libani.“ (Ps. XXVIII, 5.)

„Elevaverunt flumina Domine, *elevaverunt flumina vocem suam.“ (Ps. XCII, 3.)

„Laudate pueri Dominum; *laudate nomen Domini.“ (Ps. CXII, 1.)

„Ut collocet eum cum principibus, *cum principibus populi sui.“ (Ps. CXII, 8.)

Autor žalmů. David je často nazýván žalmistou, jako Šalomoun bývá jmenován Moudrým. Příliš

bychom si však věc zjednodušovali, kdybychom přisoudili všechny žalmy Davidovi a všechny knihy moudrých přísloví Šalomounovi. Biblická komise prohlásila: 1. Nejsme vázáni považovati Davida za jediného autora žalmů. 2. Ale třeba viděti v něm autora hlavního. 3. Musíme mu však přiznati autorství těch žalmů (zvláště šesti), jež Starý a Nový zákon výslovně uvádějí pod jménem Davidovým.

Mezi 150 žalmy zvláště jeden poutá naši zbožnou pozornost; je to žalm CXVIII.: *Beati immaculati*. Jest „alfabetický“, a každému písmenu odpovídá jedna sloha o osmi verších. Má tedy 22 osmiveršových sloh, čili 176 veršů. Proto svatý Ambrož nazývá jej „abecedou dítek Božích“. Napsal k němu komentář, obsahující 22 kázání, na každé písmeno jedno. (S. Ambrosii Opera. Migne 1845, T. II, col. 1197-1526.)

Svatý Augustin učinil ještě více: věnoval žalmu „*Beati immaculati*“ 32 kázání. (Oeuvre, Vivès, 1872, pp. 512-671.)

Koncil Kolínský r. 1536 uložil klerikům jako po-

vinnost znáti tento žalm zpaměti; měl v nich buditi vroucí lásku k božskému zákonu. Mluví totiž o něm tak důrazně, že v 176 verších možno napočísti jenom půl tuctu takových, jež by neměly slovo *lex*, nebo jemu rovnocenné jako *praecepta* atd.

Bossuet cituje mnohokrát tento slavný žalm a do své sbírky „*Modlitby církevní, jež mají napomáhati křesťanovi, aby náležitě vyslechl bohoslužbu farnosti*“, pojal překlad tohoto žalmu „velmi vhodného k tomu, aby rozněcoval zbožnost věřících“.

Pascal, jak svědčí jeho sestra paní Perierová, tento žalm přímo zbožňoval. „Když hovořil se svými přáteli o jeho kráse, býval unesen a jako u vytržení.“⁶

Jak třeba žalmy recitovati?

Na tuto otázku odpovídají svatý Benedikt, svatý Basil, svatý Augustin. „Žalmování konejme tak, aby náš duch byl v souladu s naším hlasem.“ (Svatý Benedikt, 9. konference, kap. XIX.)

„Zpívejte žalmy moudře. Jestliže kdo přiklání svou mysl k slovům žalmu právě s takovou pozorností,

s jakou vychutnává rozličné pokrmy, takový plní slovo: Zpívejte žalmy moudře.“ (Svatý Basil, Pravidla řehole.)

„Jestliže žalm prosí, prostě! Vzdechá-li, vzdychejte s ním! Raduje-li se, radujte se! Doufá-li, doufejte! Strachuje-li se, bojte se!“ (Sv. Augustin, O žalmu XXX. Serm. 111.)

Žalmy mají často ráz prorocký a vztahují se k našemu Pánu a Spasiteli Ježíši Kristu. Biblická komise nám o tom nedovoluje pochybovati.

„Utrum . . . plures agnoscendi sint psalmi prophetici et messianici, qui futuri Liberatoris adventum, regnum, sacerdotium, passionem, mortem et resurrectionem vaticinati sunt?“ - Resp. Affirmative. (L. c., n. VIII.)

Žalmy jsou studnicemi zbožnosti. Opovrhující oním úzkoprsým formalismem, oněmi farizejskými a příliš zmnožovanými aplikacemi, jež vysušují pravou zbožnost, upínají se k základním citům duše a náboženství, ke všemu, co dává vysoce vznešené představy o Bohu.

Snad namítnete: „Ano, tyto žalmy jsou skvělé samy o sobě. Ale dochovaly se nám v ubohém stavu. Některé jsou poškozené; jiné neúplné, jak možno zjistiti na příklad o žalmu alfabetickém, v kterém chybějí některá písmena. Mnohé jsou těžko pochopitelné, ba zčásti i nesrozumitelné. Už to, že se dějí pokusy o zlepšení překladu žaltáře, dokazuje, že nynější znění je vadné: opravuje se jenom to, co je nedokonalé.“

Písmo svaté podobá se poněkud oblaku, který vedl Izraele; byl zároveň světlý i temný. Ta místa žalmů, která jsou z dopuštění Božího temná, prokazují nám častokrát tutéž službu, jako plná jasnost: učí nás pokoře, poučují o hloubce božských pravd; pobízejí nás k tomu, abychom zkoumali svaté knihy, a ponechávají větší šíři obzorovou ke komentářům než zřejmý, ale obmezený smysl několika nuzných formulí. Jejich nevyčerpatelná složitost a mnohonásobnost jejich aplikací vyplývá z nekonečného bohatství inspirovaných textů. Velký Bossuet napsal: „Kdyby všechno bylo temné... kráčeli bychom jako tápající v hluboké noci..., kdyby

však zase bylo všechno jasné, domnívali bychom se býti ve vlasti a v plném světle pravdy, aniž bychom pociťovali potřebu býti osvěcováni v nitru Duchem svatým a zvenčí autoritou Církve. Mohl bych se ještě oddati vyššímu rozjímání nad tkání Písem, jež Bůh ráčil utkati zjevně z temnosti a světla, aby se, jak praví svatý Augustin, náš duch mohl do syta pásti v světle zjeveném, a aby naše víra byla vystavována zkouškám na místech temných. I v místech temných, i v místech jasných, Písmo obsahuje vždy tytéž pravdy, a budme rádi, že je musíme tak pracně hledati: budou tím lépe chutnat, když je nalezneme; a kde nenalezneme, budeme stejně spokojeni svou nevědomostí jako svým věděním, protože konec konců je stejně krásné spokojiti se neznalostí toho, co Bůh nám skrývá, jako rozuměti tomu, co nám vyjevuje. Obírejme se tedy Písmy ve vší pokoře; a abychom nikdy neklopýtli, nebudme moudřejší ani učenější, než se sluší, držíce se v mezích, jež nám jsou dány.“ (Explication de la prophétie d’Isaie. *Difficulté*, Lettre III, fin. *Oeuvres* de Bossuet, Gaume. 1845, t. I, p. 364.)

Chápání některých žalmů je nesporně obtížné, a bude usnadněno moudrou revisí textu, podnícenou Církví. Už nyní máme pečlivá vydání, dobré komentáře. Ruku na srdce: Prostudovali jsme je, když tolik vzdycháme, že jich nechápeme? Je přece obecným pravidlem, že bez přičinění složitých otázek nepochopíme. Mezi knihami, které se obírají studiem žalmů, vystříhejme se takových, které jsou povrchní nebo příliš subtilní.

První rozvinují, co je snadné a vyhýbají se tomu, co je nesnadné, podle poznámky svatého Jeronýma: „Abundant in planis, deficient in salebrosis.“

Druzí zase činí vše příliš složitým a dali podnět Maldonatovi k vtipnému postřehu: „Text by nebyl příliš nesnadný, kdyby nebyl komentován.“

(In Joan. I, 5.)

Čtème žalmy v nějakém jiném jazyku než v latině. Už jen čtème-li je na příklad ve franštině, rozlamuje se návyk formy, vrací se jejich původní svěžest, přicházíme na jejich novou chuť.

A proč si neobrací za předmět *rozjímání* výklad některého žalmu? Po jisté době bychom je všechny

prošli, a tímto denním cvikem bychom hlouběji vnikali do žalmů Breviáře. Samo sebou se rozumí, že některá místa nám zůstanou temná; ale konečně nepochopíme-li všechno, pochopíme aspoň více. A to jest žádoucí.

Recitace Officia, i v jazyku nám nesrozumitelném, je skutečnou chválou Boha; a tato poznámka by stačila, aby byl ospravedlněn fakt (na první pohled tak abnormální!), že tolik jeptišek zpívá Officium latinsky, i když jim smysl většinou uniká. Totéž platí pro latinský zpěv lidu při mších, při požehnáních. „I když křesťanský lid vždy nerozumí žalmům, jež zpívá, věří, že to, co zpívá, je dobré, a i tak klidí ovoce své víry.“ (S. Augustin, Tract. 22 in Joan.) Přece však zůstává ideálem smysl pochopiti. My kněží známe jazyk, a proto opakují, že je naší svatou povinností nejen žalmy studovati, ale především z nich živiti svá rozjímání.

2. *Spisy Otců*

1. *Kázání* (Řeči). Některá byla proslovena o svátcích světců, jiná se týkají doby, na příklad řeči

svatého Lva, velekněze velebného přízvuku, o postu v prosinci (I. neděle adventní); o Narození Páně Boží Hod vánoční, neděle v oktávě, Obřezání; na Zjevení Páně (slavnost Epifanie a neděle v oktávě); o postu a pokání doby postní (I. neděle postní a neděle Smrtná); o Umučení (neděle Květná).

Abbé Cardaliaguet, mluvě o nauce, uložené v kázáních Otců, odvažuje se tohoto smělého obrazu: „Jaká dřeň lví!“ (Mon curé chez lui, Bloud et Gay, 1926, p. 85.)

2. *Homilie*. Ve vlastním smyslu jsou homilie promluvy Otců, v nichž vysvětlovali lidu posvátný text. Z těch, jež sám svatý Řehoř pronesl, nebo jež dal čísti v římských basilikách, zachovalo se asi 40, jež většinou byly pojaty do Breviáře. ¹²⁴ *Tractatus in Joannis evangelium* svatého Augustina, z nichž Breviář často čerpal homilie k evangeliu sv. Jana, byly kázány lidu Hipponskému. A právě proto, že mluvil k lidu, veliký biskup používá z čista jasna ve svých homiliích obrátů přímých a prostých, takže připomínají kázání fa-

ráře svým farníkům. Tak ve svém *Tract. 17 in Joan.* činí nejsubtilnější úvahy o číslech, žádaje od svých posluchačů zvláštní pozornosti: „Intentos vos volo.“ A náhle jim učiní poklonu řka, že jsou příliš inteligentní, než aby musel déle prodlévati u bodu již vysvětleného. „Vos credo reminisci: neque enim omnia explicanda sunt tamquam rudibus et imperitis.“ (Uvedeno v Breviáři, v pátek suchých dní Postu.) Jindy žádá od svých posluchačů, aby si připomínali, co denně pozorují ve zvycích ptáků. „Videmus nidificare passeris quoslibet ante oculos nostros: hirundines, ciconias, columbas quotidie videmus nidificare.“ (*Tract. 15 in Joan.* Uvedeno v Breviáři, v pátek třetího týdne v postě.)

Homilie Otců nás i poučují i vedou k zbožnosti. Ty, jež si vybírá Breviář, tvoří pozoruhodný kodex bezpečného asketismu. Svatý Řehoř (aspoň o něm se zmíníme) doporučuje v stručných jadrných větách různé ctnosti.

Odříkání: „Et fortasse laboriosum non est homini relinquere sua; sed valde laboriosum est relin-

quere semetipsum. Minus quippe est abnegare quod habet; valde autem multum est abnegare quod est.“ (Hom. 32 in Ev. - Obecně při jednom mučedníkovi.)

Potřebnost skutků pozitivních: „Minus est mala non agere, nisi etiam quisque studeat et bonis operibus insudare.“ (Hom. 13 in Ev. - Obecně při jednom vyznavači ne veleknězi.)

Čistotu úmyslu: „Ne per hoc quod a vobis rectum geritur, favor aut gratia humana requiratur; ne appetitus laudis subrepat, et quod foris ostenditur, intus a mercede vacuetur.“ (Hom. 12 in Ev. - Obecně při pannách.)

Pokoru: „Per hoc quod agimus, laudes exterius non quaeramus. Sic autem sit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto.“ (Hom. 11 in Ev. - Obecně při pannách, n. II.)

3. Čtení *historická* jsou převážně vzata z Otců. Někdy není učiněna zmínka o tomto patristickém zdroji, nebo je tento dokument spojen s jinými. Často však bývá znění doslovné a bývá vytčeno i jméno spisovatelovo. Tak *De scriptoribus ecclesia-*

sticis svatého Jeronyma poskytlo nám Čtení o svatém Marku, o svatém Lukáši, o svatém Janu, o svatém Ignáci Antiochijském, o svatém Polykarpu, o svatém Cypriánovi. Lekce o svaté Monice jsou vzaty (což je samozřejmé) z *Vyznání* svatého Augustina. Lekce o svaté Scholastice, sestře svatého Benedikta, a svaté Hermenegildě (13. dubna) jsou z *Dialogů* svatého Řehoře.

4. *Hymny*. Svatému Ambroži přisuzuje se jich asi osmnáct; a toto jméno se tolik vnucuje, že Řehole svatého Benedikta nazývá sbírku hymnů Breviáře „Ambrosianum“. Benediktini dobře vědí, že není možno připisovati všechny svatému Ambrožovi. Stůž zde přehled (velmi neúplný) jiných autorů a hymnů, jež jim někteří kritikové přiřítají:

Svatý Hilarius: *Beata nobis gaudia...*

Prudencius: *Ales diei... Salvete flores...*

Fortunát: *Quem terra... Lustra sex...*

Rabanus Maurus: *Christe sanctorum decus...*

Svatý Bellarmin: *Custodes hominum...*

Urban VIII: *Regis superni...*

Mnohá z těchto autorství nejsou však bezpečně

zjištěna. Není však pochyby, že svatý Tomáš Aq. složil Officium k Nejsvětější svátosti.

„*Te Deum*, ještě v Breviářích z doby Lva XIII. jmenované *Hymnus SS. Ambrosii et Augustini*, a jejíž nová vydání jmenují *Hymnus ambrosianus*, skoro všichni znalci nyní přisuzují vrstevníku svatého Ambrože, jenž slul Nicetas a byl biskupem v Remesianě v Dacii.“ (Bricout, op. cit., col. 973.)

3. Čtení o svatých.

Podivujeme-li se defilujícímu vojsku, jak nevzpomínati na řady, které rozradostňovaly naše srdce nazítří vítězství?

Žádná přehlídka však nevyrovná se velikostí té, k níž nás zve Breviář. Od začátku ledna až k 31. prosinci, svátku Silvestra, rozvinuje se nepřetržitý zástup apoštolů, mučedníků, vyznavačů, panen, zakladatelů řádů, králů, královen, nejnovějších svatých...

Každý z nich kyne nám geštem na povzbuzenou a zve nás, abychom je následovali. „*Ad meliorem vitam sanctorum tuorum exempla nos provocent,*

quatenus, quorum solemnia agimus, etiam actus imitemur.“⁷ (S. Felix, 14. ledna.)

Druhé Nokturno není nějakou abstraktní lekcí: připomíná příklad konkrétní. Předvádí nám jej často tak živě, jako na divadle. Tak vypravuje se při svatém Cyrilu Alexandrijském, vracejícím se z koncilu efesského, že lid s jásotem provázel biskupy, mávaje pochodněmi: „ . . . plaudente populo universo, qui, incredibili gaudio gestiens, collucentibus facibus, domum deduxit episcopos.“ Toto malebné vyličení čteme v Breviáři ke dni 9. února. A dva dni nato nové vypravování v Officiu o průvodu světél. Jde o zástupy v Lourdech . . .

„Noctu . . . infinitae propemodum peregrinantium turbae, cereis facibusque accensis, procedunt, et laudes beatae Virginis concinunt.“ (11. února Zjevení Neposkvrněné.) Tedy obden dvojí iluminace v Breviáři . . .

Hlavní prameny čtení vztahujících se k životům svatých. Mluvíme zvláště o druhých Nokturnech, napsaných v nejstarších dobách:

1. *Vypravování Otců*, z nichž se čerpalo přímo nebo nepřímo, jak bylo řečeno výše.

2. *Acta martyrum*, autentické dokumenty o mučednících. Nejsou reprodukovány doslovně, nýbrž bývá v nich v zkratce shrnuto jen to nejvýznamnější.

3. *Liber pontificalis* čili poznámky o papežích, od svatého Petra až k Štěpánovi VI. Mnohé z těchto životopisů, psané od VI. století vrstevníky nejvyšších velekněží, jsou bezprostředním svědectvím prvního řádu; zprávy o prvních papežích, sepsané v VI. století, jsou však méně spolehlivé. Tak přijímají dubletu Kletus-Anakletus. Zdá se však jisto, že dvojí jméno Linova nástupce „Kletus-Anakletus“ způsobilo zmatek a rozdvojilo tohoto papeže ve dvě osobnosti: Kleta a Anakleta. Breviář přidržuje se *Liber pontificalis* a dvakrát slaví druhého nástupce Petrova: nejprve 26. dubna pod jménem Kletus; pak 13. července pod jménem Anakletus (Dom Guéranger, *Anné liturgique*, 26. dubna).

Liber pontificalis (a po ní Breviář) označuje Vatikán

za pohřebiště skoro všech papežů prvních dvou století (vyjma Klementa) a hřbitov Calixtův za pohřebiště skoro všech papežů III. století.

Z *Liber pontificalis* je také vzata světící formule: „*Fecit ordinationes...*“ Breviář navazuje na nejspolehlivější tradici, prohlašuje-li jako *Liber*, že svěcení na kněžství (ordinace) konali nejvyšší velekněží v měsíci prosinci. Kdysi byla vskutku sobota suchých dní prosincových datem autentickým. Velmi pochybný je však počet ordinací a ordinujících.

4. *Gesta martyrum*. Objevují se zvláště od V. a VI. století, aby ukojovala přirozenou touhu po zprávách o mučednících, jejichž svátky se světily. Nejdéle se jim bránil Řím. Ještě na prahu VIII. století ve velkých basilikách Lateranu, Svaté Marie Větší, svatého Petra, svatého Pavla, nebyla čtení legendární o svátcích dovolována. „Této pevnosti nejvyšších autorit Církve jsme zavázáni za neporušenou liturgickou krásu slavností jako svátek svatého Petra, svatého Pavla, Narození svatého Jana Křtitele, Nanebevzetí: místo, aby se četly legendy, čtla

se raději kázání Otců.“ (Bricout, op. cit., col. 975.) *Gesta* uvedla do Breviáře i čtení nehistorická, jako 9. čtení o svaté Tekle (23. září). Je ovšem zajímavé čísti v samém breviáři, v lekcích o svatém Lukáši (18. října), jak svatý Jeronym odmítá rozhořčeně tuto legendu. „Mezi *Gesty* všimněme si ještě proslulého listu ze VI. století, v němž kněží a jáhnové Achaje domněle vypravují o umučení svatého Ondřeje apoštola. Mějme tento list za to, čím je: nepovažujme jej za historii svatého Ondřeje, ale za píseň o kříži. S tohoto hlediska obsahuje historické svědectví; dosvědčuje kult kříže v křesťanském světě v VI. století; má zásluhu, že udržuje tento kult v pokoleních až dodneška.“ (Bricout, op. cit., col. 975.)

Všechno, co jsme právě řekli o starých lekcích a co možno uvést proti lekcím pozdějším, bylo přirozeně záminkou k námitkám proti lekcím druhého Nokturna. Tato čtení prý si plně zasluhují jména „Legendy“. Kterýsi vtipkař šel tak daleko, že řekl: „Církev chce, aby se opakovala v druhém Nok-

turnu mylná vypravování. Má vskutku právo zavazovati své kněze ke lžím? . . .“

Odpovědi.

1. Nesprávnost se vytýká jen *některým* lekcím o světcích, díky Bohu, ne všem! Mnohé, zejména mezi moderními, jsou nesporně historické. Kdo na příklad kdy bral v pochybnost život svatého Dominika?

2. Zázraky, jež Breviář přisuzuje svatým prvních dob, jsou četné. Je to už důvodem, abychom je a priori zamítali? Proč by Bůh tehdy, když zakládal Církev, nemohl býti zázraky štědřejší?

3. Některá zázračná fakta, zprvu racionalistickou vědou popíraná, byla později uznána pravdivými. Stejně se dělo s mnohými událostmi biblickými, jež odpůrci zavrhovali prostě proto, že byly zázračné.

4. Uznáváme, že některá čtení jsou „legendární“. Co máme k tomu dodat?

Všechno závisí na hledisku. Kdyby nám Církev byla chtěla podati nějaký kurs historie, byla by námitka plně oprávněna. Ve skutečnosti zaručuje

nám svatost osobnosti, kterou kanonisovala; nikterak však není jejím úmyslem dokazovat absolutní pravdivost každého fakta. I když některá tato fakta nejsou dokázána, anebo jsou zřejmě nepravdivá, nedotýkají se v nejmenším toho, na čem vpravdě záleží: kultu, na nějž světec má právo. Nemůžeme říci, že každé slovo, vkládané do úst svaté Cecilii, svaté Hátě, svaté Lucii, je spolehlivě ověřeno. Ale nechť je tomu jakkoli, máme tu chválu panenství líbezného svěžesti, program ideálního života.

Tuto myšlenku snáze pochopíme na příkladech. Svatostánky, zábradlí presbytáře zdobí se obrazem pelikána, ptáka vznešeného, jenž si vlastním zobákem otvírá hrud' a dává pít svou krev žíznivým mláďatům. Každý učenec se na nás rozkřikne: „Přece jsem studoval život ptáků. Jménem vědy prohlašuji, že takovéto vyobrazení pelikána jest nesprávné. Církev tedy trpí na zábradlích presbytáře a svatostáncích lži.“ Hlučná, veliká slova! Kdyby Církev říkala: „Chci vám dávat hodiny přírodních věd, budu vás učit ornitologii,“ kla-

mala by se a nás by též klamala. Ale ona nám prostě praví: „Dítky, zda to, co se vypravovalo o pelikánovi je pravda nebo není, je mi lhostejné. Já, Církev, k pohádkám, jsou-li dobrým symbolem, hledím shovívavě. Vypravování o pelikánovi znamená, že Bůh tak miloval lidi, že je vlastní krví napájí: a to je důležité.“

Jiný příklad: ostatky. Samo sebou se rozumí, že se Církev stará o nutné informace a jmenuje opatrné „uchovatele ostatků“. Může však někdo říci, že Církev předstírá svou neomylnost jako při nějaké definici *ex cathedra*, když vkládá svou červenou pečeť na nějaký relikviář? Líbáme-li ostatky toho neb onoho světce, odvážili bychom se přísahati, že jsou skutečně jeho? I když by se byla přihodila nějaká záměna, podstatné přece zůstává: pocta a chvála nekončí se u této relikvie, jde za ni, až k samému světci, a jde ještě dále, až k Bohu, podivuhodnému ve svých svatých. Ta zůstává, nechť jsou ostatky autentické nebo ne. V tomto smyslu možno opakovati výrok mnohých theologů: kult ostatků je relativní.

Citujme zde slova P. Thurstona S. J.

„I když výslovně uznáváme, jak je žádoucí zkoumati co nejpřísněji pravost ostatků, odpustků, legend, patristických apokryfů a jiných podobných věcí, jimiž se živí zbožná lidová víra, nesmíme nakonec zapomínati, že jsou to jenom pomůcky zbožnosti, nikoli však konečný cíl. Dobádají-li se historikové něčeho jiného, dlužno jistě ctíti soud vědy. Ale historická badání nemohou podnikat zástupy věřících ba často *ex professo* ani pastýři Církve. I když připustíme v těchto věcech značnou dávku nejistoty, nemůže se státi nic zlého, přijmeme-li tu neb onu legendu, jež ztratila pro učence historickou hodnotu, jež však neobsahuje nic nesmyslného nebo pohoršlivého.

Pochopíme-li a připustíme-li symbolický ráz značného počtu těchto pomůcek zbožnosti, můžeme jich beze všeho používati jako stupně k vyššímu poznání, k intensivnější lásce, ke zdroji každé milosti. Tyto předměty zbožnosti uctíváme pro to, co symbolisují, a že nám napomáhají k tomu se přiblížiti; za těchto okolností zůstáváme lhostejni k otáz-

kám historie nebo faktu. Stačí, když mají pravdivost relativní.“ (Historická studie o křížové cestě od P. Thurstona S. J. Franc. překlad od A. Boudinhona. Letouzey, 1907, pp. 209 a 213.)

P. Lagrange - když nám pověděl, že poutníci jeruzalémští uctívají místa, kde třikrát upadl náš Spasitel nesa svůj kříž - poznamenává, že tato tři místa nejsou spolehlivě zjištěna. Ale dodává, že zbožnost věřících se neváže na místo samé pro místo samé. „Jak možno požadovati od poutníka, kořícího se v prachu na rohu ulice, aby zjišťoval, že Ježíš právě na tomto místě upadl, po druhé anebo po třetí? Řeknete, že poutníci přicházejí, aby konali křížovou cestu, a kdyby neměli slepou důvěru v *hic* (zde, na tomto místě) františkánského frátera, který je vede, ztratí svou nábožnost. To byste je soudili příliš špatně. Věřící vědí velmi dobře, že když je Církev vybízí k slavení nějakého tajemství, slovo „dnes“, používané v Officiích, má toliko hodnotu přibližnou. Poutníci nejsou otroky ani *hic* ani *hodie*. Jsou šťastni, že mohou jíti v šlépějích Kristových, že mohou osvědčiti svou vděčnost k Boho-

člověku, líbati kámen na znamení pokory a úcty; ale jejich pobožnost se bude moci tím svobodněji vylévati, nebude-li vykládána jako projev pošetilého souhlasu s přesným topografickým označením. Kdyby tomu bylo jinak, bylo by třeba jim připomenouti, že Ježíš Kristus nás učil klaněti se Otci v duchu a v pravdě.“ (Revue biblique, 1902, p. 461.)

4. Dokumenty úřadu učitelského

Které to jsou ?

Symbolum Apoštolů, recitované po Officiu před Jitřní a Primou, v Preces Primy a Kompletáře.

Tak zvané Symbolum svatého Athanáše není od něho . . . „Symbolum *Quicumque*, jež není jistě od Athanáše, bylo složeno na Západě, ku konci V. století nebo v VI. století autorem podnes nezjištěným. (Bricout, op. cit., col. 976.)

Bully a listy pontifikální. Úryvky z nich jsou v některých Lekcích druhého Nokturna. Čtení oktávy Neposkvrněného Početí, jsou vzata z bully *Ineffabilis* Pia IX. definující dogma; čtení o svatém Cyrilu a Metodějovi (5. července) z encyklického Lis-

tu Lva XIII. ; lekce o svatém Paulinovi (22. června) z breve Pia X.

5. *Modlitby*

Mnohé (nalézáme je též v misálu) jsou plny podivuhodné jímavosti ; jsou krásné a jsou přímým majetkem Církve. S hlediska formy třeba upozorniti na jejich stručnost, jež shrnuje nejdelší modlitby v několik řádků. Kadence členů tvoří mnemotechnický rytmus.

Několik příkladů z nedělí posvatodušních :

„Sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus aeterna.“ (Dominica III. post Pentecosten.)

„Quae sunt bona nutrias, ac, pietatis studio, quae sunt nutrita custodias.“ (Dom. VI. post P.)

„Noxia cuncta submoveas, et omnia nobis profutura concedas.“ (Dom. VII. post P.)

„Qui sine te esse non possumus, secundum te vivere valeamus.“ (Dom. VIII. post P.)

„Dimittas quod conscientia metuit, et adjicias quod oratio non praesumit.“ (Dom. XI. post P.)

„Ut mereamur assequi quod promittis, fac nos amare quod praecipis.“ (Dom. XIII. post P.)

Díky Písmu Svatému, spisům Otců, životům svatých, dokumentům úřadu učitelského, modlitbám Církve - těmto hlavním zdrojům Officia - je Breviář průzračně čistou mízou zbožnosti. Jeho recitováním denně se napájíme z pramene v pravdě duchovního.

Výbornost Breviáře

Abychom tuto výbornost pochopili, uvažujme, čím je Breviář vůči Bohu . . . , se stanoviska Církve . . . , pro nás . . .

I. Vůči Bohu

Exercicie se začínají obyčejně velkou otázkou: „Proč byl člověk stvořen?“ A dokonalá odpověď zní: „Člověk je stvořen, aby chválil Boha, aby ho ctil, jemu sloužil, a takto duši svou spasil.“ Toto jsou tedy dva hlavní důvody: chváliti Boha, spasiti duši. Dílo spásy je však jen dočasné, kdežto velebení Boha bude věčné. Boha chváliti je naším cílem, nejbližším i posledním zároveň. „Dílo Boží není vlastně v postech, v asketických přísnostech; dílem Božím, v němž má zalíbení na nebi i na zemi, ve věku přítomném i ve věku budoucím, je pění jeho chval.“ (Chaignon, *Méditations sacerdotales*, t. I., 20e méditation.) Jelikož tedy v nebi není již postu, ani zíněných košil, ani

řetízků, nebudeme nikdy ustávat v hlásání slávy Hospodinovy.

Zde na zemi božskou hymnu začíná Breviář, který má, poměrně arci, čtverý vzhled mše svaté: latreutický⁸; eucharistický, zadostčinící, milosti dosahující. Ale při recitaci Hodinek je zřetel obrácen zvláště k prvnímu. Že se nejprve k tomuto hledí, je již naznačeno v pojmenování, jež se často dává Breviáři: *Laus divina*. Toto hledisko se zdůrazňuje hned na začátku: „Aperi, Domine, os meum ad benedicendum nomen sanctum tuum . . . Domine, in unione illius divinae intentionis, qua ipse in terris laudes Deo persolvisti, has tibi Horas persolvo . . . Domine, labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam . . . Venite, exsulemus Domino . . .“ atd.

V jiných modlitbách býváme prosebníky, a ne vždy o milosti, nýbrž často snad vyprošujeme si zdaru i pro hmotné zájmy. „Milý mocný Bože, učiň, ať zámecký pán štědře obdaruje můj kostel a mou farnost . . . Uveď pokoj do mého příbuzenstva . . . Ty, Pane všemohoucí, vnukni už jednou

těm nahoře na biskupství, aby mne nenechávali na této smutné štaci, aby mi svěřili farnost blíže příbuzných, v blízkosti většího města, mořského pobřeží; aby mi dali místo, jež by lépe odpovídalo vlohám, které jsi mi ráčil udělit a jichž jsem si dobře vědom, protože pokora je pravda!“ ... Breviář však mnohem více pečuje o slávu Boží, nežli o naše osobní zájmy. A nebudete nikdy litovat, když nebudete tolik zisti. Protože Šalomoun ve své modlitbě nedbal časného dobra, Bůh mu řekl: „Žes žádal za věc tu (za moudrost k rozeznání soudu), a neprosils sobě o dlouhý věk, ani o bohatství . . . , i to, začežs neprosil, dal jsem tobě. (III. Král 3, 11, 13.)

Tato božská sláva, jak jsme právě řekli, je naším cílem. Tak tomu bylo vždy. Tím více však mělo by tak býti dnes, kdy velmi závažné zjevy nám přímo ukládají, abychom usilovali o nápravu. Božská čest je tupena. Ve Španělsku uráží se Bůh v osobách jeho duchovních. Amerika přihlíží nečinně, jak se tam rozvinuje společnost ateismu, „American Association for the Advancement of

Atheism.“ Německo vydává časopis „Vítězství nad křížem“. U východu z místnosti některých protináboženských shromáždění stojí zapisovatelé a za dvě marky zaznamenávají jména těch, kdož se zříkají Církve.

„Neptun“ ze 17. kvěrna 1931 uveřejňuje článek svého zvláštního dopisovatele z Berlína, p. Roberta Leurquina. Ten viděl divadelní představení hrozná bezbožnosti, jež Němci „Gotlos“ (bez Boha) pořádají dvakrát v týdnu. „Obludný výjev! Za zvuků Internacionály zdvihla se opona. Kubistické dekorace zobrazovaly Golgothu. Brzy se objevil Kristus s křížem, obklopen vojáky Pontského Piláta, které režisér dal obléci do komunistických uniforem. Diváci přijali tuto scénu hlučným pískotem. Nejzběsilejší byly děti. Když Kristus upadl, tleskalo se do strhání.“

A co říci o Sovětech, uveřejňujících rouhavé karikatury a statistiky o zbořených nebo zneuctěných chrámech, o Sovětech, zřizujících všude buňky ateismu? Jednu velikou ponorku nazvali: „*Bojující Bezbožec*“. Ve Svatém týdnu pořádají „tažení

proti Velikonocům“, a o Vánocích platily dětem, aby střídavě od rána do večera bez ustání plivaly na kříže!

Je nám až nevolno z takovýchto zpráv. Pane Ježíši, v tragické hodině, kdy lidé - pro něž jsi zemřel - mnohem více tě políčkují než katané při tvém Umučení, kdo tě potěší, neučiní-li tak tvoji kněží? Oh! jak nám musí ležet na srdci, abychom denně aspoň tu hodinku chválili Tvoje jméno, tupené třeštícím světem, a tak stavěli proti sborům šíleného proklínání chor chval! Dobře sloužiti mši svatou, dobře recitovati Breviář, toť pracovati účinně k větší slávě Boží. Ad majorem Dei gloriam. Z celé duše své budeme říkati na odčinění moderních rouhání denní *Te Deum* Breviáře: *Te Deum laudamus, te Dominum confitemur...* *Per singulos dies benedicimus te; et laudamus nomen tuum in saeculum et in saeculum saeculi.* Kdo takto chválí Boha, činí zde na zemi to, čím se andělé bez únavy zabývají v nebesích. *Tibi cherubim et seraphim incessabili voce proclamant.*“ Jak praví *Officium Posvěcení chrámu* (hymnus

k Chválám): Sed illa sedes caelitum - Semper resultat laudibus, - Deumque trinum et unicum - Jugi canore praedicat. - Illi canentes jungimur - Almae Sionis aemuli.

2. *Se stanoviska Církve*

Církev nás pověřuje recitováním Breviáře, jenž se plným právem nazývá naší „Bohoslužbou“ (Officium). Přijímáme pověření a stáváme se orgány Církve, která prosí a oroduje ve jménu Kristově naším prostřednictvím. Byť by naše osobní modlitby byly sebe lepší, je jisté, že zůstávají přece daleko za Breviářem, jenž je *úřední* velkou modlitbou Církve. Modlíme-li se z něho, máme jaksi právo opakovati slova mše svaté: „Ne respicias peccata mea, sed fidem Ecclesiae tuae.“

Officium je modlitbou *universální*. Jím se všude koná libovonná oběť tak jako mší svatou, ovšem v stupni mnohem nižším. Bůh je velmi pozorný k této modlitbě, která má ráz společný, obecný: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich (S. Mat., XVIII,

20). Božský slib splňuje se ještě dojemněji těm tisícům kněží, které Breviář shromažďuje v témže chválení Boha.

Tyto úřední a universální modlitby jsou zároveň modlitbami *ustavičnými*, neboť je kněží recitují v každé chvíli denní i noční. Tím se stávají mystickému tělu Kristovu jakýmsi životním dýcháním, stálým rytmem. Jsou zbožným sborem chval, stoupajícím bez jakéhokoliv přerušení od naší země k trůnu Páně.

Vznešené zaměstnání! Profesor Piccard je právem slavný, že dosáhl v stratosféře výšky 16.000 metrů. My však modlitbou zalétáme až do nebes! „Ad te levavi animam meam, qui habitas in caelis.“ (Ps. XXV. 1.)

Právě jsme viděli, že Breviář se recituje ve jménu Církve. Dodejme, že je recitován *pro* ni: pro Církev trpící, které ulevuje, pro Církev vítěznou, kterou potěšuje, pro Církev bojující, které pomáhá v zápasech, v mnohonásobných nebezpečích. Co to událostí ve světě za jediný den! Kolik zápasících se smrtí! Snad naši bratři kněží jsou úna-

vou schvácení, snad se zmítají v těžkých pokuse-
ních. Kéž si všichni kněží celého světa navzájem
pomáhají, vyprošující Breviářem jedni pro dru-
hé podpory božských milostí!

3. *Pro nás*

Ochrana a posvěcení!

Ochrana. Musíme se míti stále na pozoru před zá-
sadami tohoto světa. Jak je to však nesnadné, když
jsme s tímto světem ustavičně ve styku! Slyšíme
běžné zásady, jež lichotí našim přirozeným chout-
kám; čteme žurnály, knihy; vidíme všude jen
sháňku po zábavách. Nebezpečí číhá na nás se
všech stran; obklopuje nás nezdravé ovzduší, ne-
ní kam se mu vyhnouti. Breviář nám pravidelně
zajišťuje dobrodiní čistého vzduchu. Obě pojetí
života, to, jež hlásá Evangelium, a to, jež vyzná-
vá dnešní bavící se svět, stojí ustavičně proti sobě.
Chceme-li uchovati svou duchovní mentalitu ne-
porušenou, hledejme útočiště v Breviáři. Poskyt-
ne nám možnost, abychom se denně na celou ho-
dinu pohroužili v ovzduší božské.

Sám apoštolát má svá nebezpečí. Majíce dobře činiti bližním, sami tím trpíme. Stýkají-li se dvě tělesa různé teploty, praví známý fyzikální zákon, nastane po chvíli rovnováha teplot: teplota zahřívajícího předmětu stoupne, zahřívajícího klesne; ztratí kalorie, postoupené sousedovi. K podobnému zjevu by mohlo dojít i v našem apoštolátu. Kéž Breviář ustavičně živí náš vnitřní plamen, kterému stále hrozí nebezpečí, že pohasne, protože ho také sdělujeme druhým! Kéž božsky zahřívá naše ubohá srdce, rychle chladnoucí a ochuzující se namahavým vykonáváním apoštolátu!

Posvěcení. Bourdaloue ve svých týdenních exerciciích, pojednávaje třetího dne o božském Officiu, nikterak neváhá zvolati: „Kdybych se modlil jak náleží jen Breviář, stačilo by to, abych se stal dokonalým.“ Breviář nás uvádí do pravého ducha Církve a Ježíše Krista. Je ustavičným pokrmem zbožnosti, zárukou vnitřního spojení s Pánem, jakési prodloužené obcování, jímž Ježíš pokračuje v naší duši celý den v tom, co začal ráno u oltáře. Breviář posvěcuje celý rok sledem liturgických

období; každou *slavnost* naučením, které obsahuje; každý *den* příkladem některého světce; každou *část dne* rozdílnými Hodinkami. Slova hymnů často určují přesný nebo velmi přibližný⁹ okamžik té které hodiny.

Několik příkladů:

Matutinum:

Nocte surgentes . . . (Neděle).

Noctem canendo rumpimus. (Úterý.)

Nox atra rerum colores . . . (Čtvrtek.)

Quicumque ut horas noctium

Nunc concinendo rumpimus. (Sobota).

Laudy:

Dum, nocte pulsa, gratior

Orbi dies renascitur . . . (Doba postní).

Aurora caelum purpurat . . . (Doba velikonoční.)

Ales diei nuntius

Lucem propinquam praecinit. (Úterý.)

Lux intrat, albescit polus . . .

Caligo terrae scinditur

Percussa solis spiculo,

Rebusque jam color redit. (Středa.)

Ortus refulget Lucifer,
Praeitque solem nuntius;
Cadunt tenebrae noctium. (Pátek.)

Malé Hodinky:

Přijmeme-li sluneční den Římanů, počínající v šest hodin,¹⁰ Prima odpovídá této šesté hodině; Tercie (třetí hodina potom) odpovídá hodině deváté; Sexta (šestá hodina) souhlasí s polednem; Nona (devátá hodina) klade se ke 3. hodině odpoledne. Tyto čtyři chvíle připomínají v Malých Hodinkách hymny, jež známe všichni zpaměti, protože je recitujeme denně.

Nešpory:

Illabitur tetrum chaos. (Neděle.)
Lunae ministras ordinem. (Středa.)
Jam sol recedit igneus . . .
Te deprecamur vespere. (Sobota.)

Kompletář:

Te lucis ante terminum . . .
Procul recedant somnia
Et noctium phantasmata.¹¹
Mnozí kněží by se ani při nejlepší vůli nemohli

modliti jednotlivé Hodinky v době, která by jim pravidelně příslušela.

Text Breviáře připomíná při nejmenším ideální rozvržení; princip je znám, a modlitby mají, pokud je to možné, zaujímati hlavní doby dne. Vynasnažíme se tedy rozumně respektovati přirozeně naznačenou dobu pro jednotlivé Hodinky, a nebudeme bez závažné příčiny říkati v 10 hodin večer: „Jam lucis orto sidere.“ Bylo by nepřípustné, aby kněz, který má možnost jednati jinak, pravidelně čekal, až slunce zapadne, aby pak v modlitbě tvrdil, že právě vychází!

Námitky proti Breviáři

Řekli jsme, že Breviář jest:

o sobě knihou ideální modlitby ;

vůči Bohu chválou a odčiňováním ;

se stanoviska Církve modlením oficiálním, univerzálním, ustavičným ;

pro nás prostředkem posvěcujícím a ochranným.

Přes těchto čtvero výborných vlastností mohlo by nás napadnout více námitek.

První námitka. - Recitování Breviáře je zastaralý zvyk; dokonce neblahý, protože nás nutí znova a znova den co den opakovati totéž. Věčné opakování téže věci je prý tak monotonní! „Na Západě nic nového! . . .“

Tato námitka by neplatila toliko proti Breviáři, nýbrž proti obecné metodě Církve, která miluje opakování. Stačí připomenouti růženec. A mši svatou! Což není mnohem jednotvárnější než Breviář? Ten, pravda, má skoro každý den Officia,

recitovaná podle jednoho a téhož plánu, jejich základní osnova je však velmi rozličná. A které části se mění ve mši svaté? Introit, některé modlitby; epištoly a evangelia jsou skoro vždy čerpány z omezeného okruhu.

Je na tom něco divného? Mše svatá a Breviář mají četná místa z Písma svatého. Smysl božských slov se nevyčerpává i když se čte tisíckrát znovu. Vnikáme do něho (a to jen poněkud!...) když se často a s láskou obíráme posvátnými texty.

Modlitby vůbec mohou se s užitkem opakovati, protože tím se jejich smysl prohlubuje, vtiskuje do duše, a mysl se nerozptyluje mnohonásobnými a povrchními úvahami.

Když se Mistra tázali, jak se třeba modliti, odpověděl jim tím, že je naučil jedné modlitbě, toliko jediné, a nikoliv celé sbírce. Sám pak v zahradě Olivetské nepřestával vysílati k svému Otci tutéž prosbu. „A nechav jich, odešel opět, a modlil se po třetí, touž řeč říkáje. (Mat.. XXVI, 44).

Tvrdíte, že jest abnormální vraceti se stále k témuž „říkání“? Ten, kdo trpí, opakuje bez ustání

týž nářek ; ten, kdo miluje, znovu a znovu se vrací k stejným a týmž projevům toho, čím jeho srdce překypuje. Konečně, shledáváte-li nudným to, co se nemění, buďte logičtí a obávejte se, že se budete velmi nuditi v nebi, kde se vysílá k Bohu táž píseň klanění a díkučinění po věky věkův.

Druhá námitka. - Breviář je těžkým břemenem.
Onus diei!

Přiznejme si, že každá delší modlitba má do sebe cosi trapného. Proto však není třeba tvářiti se jako žertva na obětním oltáři ! . . . Pohlédněme raději na jiné kolem sebe. I světští lidé (arci nemnozí, neboť elita je vždy vzácná) recitují Breviář. Jep-tišky zpívají Officium kanonické mnohdy v noci a často ani nemají tu útěchu, že by latinskému textu rozuměly. Klarisky *Colettinky* modlí se denně toto Officium, a kromě toho (z části nebo celé, podle dní) Officium Svaté Panny a Officium za zemřelé.

Řekli jsme, že Breviář nahradil chor. Chorová recitace trvala zpočátku velmi dlouho. I dnešní chor

vyžaduje ještě mnohem více času než soukromá recitace našeho Breviáře a tvoří tíživou povinnost. Dovedete si představit recitaci Matutina v zimních nocích v oněch kostelích, jež nemají našich moderních topných těles?

Proč si řeholníci, jeptišky zvolili pro část Officia hodiny noční? Protože je to normální hodina Matutina. Aby bez ustání modlitba stoupala k Bohu. Aby se člověk dokonaleji umrtvoval. Protože se v těchto tichých nočních hodinách lépe modlí: *Nam lectulo^o consurgimus - Noctis quieto tempore.* (Hymnus Matutina v pátek.)

Konečně noc je doba četných hříchů. Mniši, jeptišky mohli by si směle osvojiti moderní heslo: „Noc patří nám!“ Řeholníkům a klášterním panám náleží, aby odčiňovali; jim vskutku patří noc, aby jejich klidné hlasy byly protikladem rozpustilých a nevázaných zpěvů, jež zaznívají na večírcích, v divadlech a v kinech se zvukovými filmy. Farisejství světa kritizuje karmelitky, modlící se v noci, ale je shovívavé k děvčeti, tančícímu do tří hodin zrána. Karmelitka odpykává za taneč-

nici. V době, kdy víří po salonech tolik loutek a panáků, prosí na štěstí čisté hlasy Boha za smilování.

Třetí námitka. - Officium bylo složeno pro mni-
chy. Prima uchovala narážku na tělesné práce, jež
na začátku dne bývaly každému přidělovány po
přečtení martyrologia, když si byli mniši vyžádali
dvojí požehnání: opatské a božské: Et opera ma-
nuum nostrarum dirige super nos, et opus manu-
um nostrarum dirige. Tito dobří mňichové měli
mnoho volného času. Správně a svatě byli zaměst-
návání zpíváním dlouhého Officia. Pro ně to vlast-
ně byla práce!... Ale my, namítají někteří kněží,
jsme moderní faráři, zaneprázdnění různými po-
vinnostmi, my hlásáme Krista v předměstí! Snad
nechcete na nás ještě vložiti jařmo klášterního
ducha!

Je to výborné zařízení vyhraditi si ve svém „pra-
covním“ dni aspoň hodinku a zasvětit ji „mona-
chismu“... Potřebujeme se posílit modlitbou, a
to ještě více než ti mniši, jejichž život byl přiro-

zeně usebrán, pravidelný a chráněn proti četným nebezpečím, která nám hrozí.

Ostatně, *Roma locuta est* . . . Církev uznala, že Officium jest užitečné nejen mnichům, nýbrž všem kněžím. Ba co víc, přikázala je pod pokutou smrtelného hříchu, vyjímajíc jenom případy dostatečně omluvené. Církev, ve všem tak opatrná a rozvážná, není tak přísná při žádném jiném duchovním cvičení; ani k časté svaté zpovědi nepohání s takovou důtklivostí. Pokud jde o sloužení mše svaté, kanon 805. prostě praví: „Sacerdotes omnes obligatione tenentur Sacrum litandi pluries per annum. Curet autem Episcopus, vel Superior religiosus, ut iidem, saltem diebus dominicis, aliisque festis de praecepto, divinis operentur.“

Čtvrtá námitka. - Není kdy!

Je-li tomu vpravdě tak, zákon padá.

Znesnadňují-li nám jiná povinná zaměstnání recitaci Breviáře, můžeme si zažádati o dispens, o úlevu.

Ale kdyby ve skutečnosti ti, kdož tuto námitku vyslovují, měli odvahu být upřímní, zněla by

asi takto: „Breviářem se zbytečně utrácí čas!“ V podstatě a obecněji je to nevážnost k životu vnitřnímu. A to je opravdové nebezpečí! Druhá Kniha královská (III, 19) vypravuje, že Israelité, aby pokořili Moaba, poslechli tohoto strašného rozkazu: „Všecky studnice vod zasypete.“ Lid bez vody, zvláště v krajinách vyprahlých, trpí a hyne. Zloduch, chtěje přemoci kněze, používá téže taktiky: vysouší prameny, - cvičení zbožnosti - jež zásobují život duchovní vodu živou. Nezapomeňme nikdy podstatného významu a důležitosti modlitby a zvláště Officia.

Pátá námítka. - Volá nás apoštolát!

Dobrá, ale ten nezáleží jenom ve skutečích vnějších. Těm, o něž pečujete, přece též účinně pomůžete modlitbou. Tento princip vštěpuje sám Breviář, když cituje text: „Hic est qui multum orat pro populo et universa sancta civitate.“ (II. Mac. XV, 14.) Což není dobrou *pastýřskou* prací, modlíte-li se za svou farnost? Myslete si člověka, jemuž bylo dopřáno, že byl připuštěn ke královské audienci,

a že po celou hodinu mohl rozmlouvati s panovníkem o svých rodinných poměrech. Bude tuto hodinu považovati za ztracenu, protože pro své lidi „nepracoval“? A takovou hodinou audience, v níž získáváme těm, kdo nám jsou svěřeni, hojné milosti, je modlitba Králi králů nejvýš příjemná, modlitba Breviáře.

Šestá námitka. - Mnoho kněží Breviář jen odbývá. Dejme tomu, že je to pravda - co to dokazuje? Kdyby kněží, zneužívající věci nejposvátnějších, přisluhovali chvatně svátostmi nebo sloužili kvapně mši svatou, bylo by možno usouditi z toho jen tolik, že takové jednání je žalostné a špatné, a že my ostatní kněží jsme povinni, seč jsme, to napravovati.

Odpovídá však tato námitka skutečnosti? Což je přípustné prisuzovati jednotlivým nedbalostem platnost obecnou? Kdo pátral u kněží ve Švédsku, v Rumunsku, v Maroku, aby mohl vědět, jak oni recitují Breviář?

Každý z nás zná spolubratry, kteří recitují velmi

zbožně své Officium a chápou slova svatého Augustina: „Psalterium meum, gaudium meum!“ (*In Ps. CXXXVII, n. 3.*) Jeden kněz, s nímž skoro denně hovořím a jehož miluji a ctím, věnuje svému Breviáři každého dne půldruhé hodiny. Skeptikové vytasí se s námitkami:

„To je nějaký úzkostlivec!“ Není. „Tak tedy koktá!“ Ani trochu.

„Nemá asi co dělat.“ Oh! Naprosto ne! Má velmi mnoho a značně důležité práce. A právě proto, aby nebyl stržen proudem doby, aby stále upíral mysl svou na Boha, vynakládá půldruhé hodiny, vychutnávaje zvolna svůj Breviář, on, jenž není ani skrupulant, ani koktavý, ani zahaleč! . . .

Že by si mnozí kněží přáli, aby Breviář nebyl povinností, a že by jej nerecitovali, kdyby k tomu nebyli doháněni církevním zákonem, to všichni víme, a je to, žel! tak shodné s ubohou lidskou přirozeností! Ale což není tomu tak při každém šlechetném úsilí, při tolika povinnostech? A pak, což nenacházíme dosti výjimek z této zásady nejmenší práce? Jeden spolubratr, jemuž bylo osm-

desát let, měl kázati na kněžských exerciciích, a nedopatřením bylo mu to oznámeno dva dni před tím. K této službě byli ustanoveni dva a ti se dělili každý den o šest přednášek - o šest latinských promluv. Zpozoroval jsem, že pilně recituje Breviář, a řekl jsem mu: „Víte dobře, že za podobných okolností představení mohou vám zaměnit Breviář za malé Officium. Odpověděl mi prostě: „Nikdy jsem o to nežádal, a také nikdy toho neučiním.“ Stačilo, aby jenom tuto žádost vyslovil; byla by uznána naprosto rozumnou, dokonale oprávněnou. „Nikdy jsem to neučinil a také neučiním.“ Jsou různé příklady; já dávám přednost těm, jež nabádají k ušlechtlejšímu jednání a mívám bez povšimnutí ty, jež nepoučují.

Ještě jednu poznámku. Svatý Ignác z Loyly při četbě Breviáře často a mnoho slzel, že mu hrozila ztráta zraku. Druhové bez jeho vědomí vyžádali pro něho dispens od Breviáře. Ale tento světec ho nikdy nepoužil. Spokojil se tím, že poprosil Boha o menší prolévání slz. Byv vyslyšen, mohl dále recitovati Breviář, na němž tolik lpěl.

Sedmá námitka. - Mnohé žalmy dochovaly se nám v takovém stavu, že jsou téměř nesrozumitelné.

Osmá námitka. - Čtení druhého Nokturna po stránce historické jsou často velmi pochybná.

Obě tyto námitky jsme již prozkoumali v kapitole o dnešním Breviáři.

Úvahy jež jsem výše uvedl, jsou z části shrnuty v následujících větách R. P. d'Alzona. Mluví o choru, ale možno je beze všeho aplikovati i na soukromou recitaci Officia.

„Recitující Officium v choru, bereme na sebe jisté umrtvování a nádavkem únavu, kterou nám může Officium způsobiti . . . , ve svých vztazích s bližním zasazujeme se o vážnost, již bychom rádi vzbudili k těmto velkým modlitbám Církve, aby zůstaly vyvýšeny nad množstvím soukromých modliteb, jež nehaníme, ale jež řadíme daleko za tuto vznešenou modlitbu, neboť je modlitbou obecnou v pravém smyslu slova . . . Jsem povinen věnovati recitaci Officia andělskou přípravu. Officium zna-

mená povinnost; Officium je v jistém smyslu povinností po výtce, již Církev plní k Bohu, totiž veřejným klaněním, modlitbou, kultem universálním.

„Když recituji Officium, mám míti na mysli všechny úmysly Církve, této společnosti svatých, splácje svůj dluh Bohu, prose za to, aby spravedliví u víře setrvali a aby se hříšníci obrátili.

„Církev sama prosí jenom ve jménu Ježíše Krista, jehož modlitbu stále se modlí na zemi ; a On zase, nejvyšší Velekněz, předkládá na nebesích bez ustání modlitby Církve Bohu, svému Otci. Právě ve spojení s Ježíšem Kristem se modlím, a jsem-li vskutku sjednocen s božským Prostředníkem mezi Bohem a lidmi, moje modlitba bude vyslyšena.“

Recitace Breviáře

Svatý Benedikt měl toto krásné heslo: „Neklad'te nic před *Opus Dei*.“

Breviář je povinná pobožnost knězova. „Je to po sloužení mše svaté a přisluhování svatými svátostmi nejzáslužnější a nejčestnější ze všech kněžských funkcí.“ (Demethon, *Memento de vie sacerdotale*, p. 152.)

Msgr. Gourand ve svém *Directoire de vie sacerdotale* (Beauchesne, 1920) ujišťuje, že dobře se modliti Breviář je „výbornější a vznešenější, než vládnouti říším, civilisovati národy, nebo objevovati světadíly.“ (p. 102.)

Než se začneme Breviář modliti, a zvláště po zaměstnání příliš ducha vyčerpávajícím a rozptylujícím, sluší se, abychom se, třebaš jen na krátkou chvílku, usebrali a tak si upravili přechod. Tak si vždy počínal Olier.

Přípravnou modlitbu *Aperi* . . . Církev nepřikazuje, ale doporučuje ji.

a) *Soulad*

Ideální recitaci vystihují tato tři slova v modlitbě přípravné: *Digne, attente, devote*.

Digne

Je nesporné, že recitace Breviáře má býti důstojná; leč i kniha sama, předmět hmotný, zasluhuje, aby se s ní uctivě zacházelo. Nechť je vždy *čistá*. Jest ovšem nesnadné (nikoliv nemožné), aby byl Breviář po dvaceti letech tak krásný, jak byl v první den; není možné zabrániti, aby nám v létě prsty nevlhly. Ale přičiňme se, seč jsme, abychom Breviář uchovali od skvrn. Špinavé, potrhané stránky málo přispívají k zbožnosti.

Ukládejme Breviář *na místo vhodné*. Tím nechceme říci, že by měl býti chován ve svatostánku jako Nejsvětější Svátost, nebo v drahocenném, brokárovém pouzdře; míníme tím jenom, aby nebyl nedbale a skoro s opovržením odhazován do všelijakého harampádí. Nemá se povalovati po kuchyni mezi potravinami, ani na polici mezi mýdlem a potřebami k holení.

Jak recitovati Breviář? Svatý Jan-Baptiste de la Salle recitoval vždy Breviář s hlavou odkrytou. Tento způsob jest uctivější, není-li závažných překážek, osvojme si jej. Mluvíme-li s velikými tohoto světa, smekáme.

Netřeba ani upozorňovati na to, jak by bylo neslušné, modliti se Breviář a při tom poslouchati radio, dokuřovati dobrý doutník, který litujeme uhasiti.

Známe-li se na tolik, že při tom neb onom příliš pohodlném držení těla jdou na nás dřímoty, staťtečně se takové polohy vzdejme. Klásti nohy křížem není příliš akademické. Tím méně pak se to sluší, mluvíme-li k Bohu.

Nejlépe je při modlitbě klečeti. Není to však povinnost. Stává se, že nemůžeme. Kdyby tedy nás příliš unavovalo klečeti po celou dobu Officia, snad bychom si mohli dodati odvahy a zbožně poklekat i aspoň při té neb oné části. Která část je v Breviáři nejkrásnější? Otázka velmi sporná. Mnozí kněží milují zvláště Primu, kde se jeví jak jitřní radost a jásot (*Jam lucis orto sidere . . .*), tak lesk

a nádhera (Regi saeculorum immortalis . . .) jakož i dobré úvodní slovo pro den, jenž se začíná (Dirigere et sanctificare, atd.).

Recitování Breviáře má býti artikulováno, aby se pamatovalo, že prvotní Officium bylo zpíváno v choru. Možno však artikulovati buď tak, že říkáme zpaměti text známý, nebo že ho čteme. Které z obou method dáti přednost? Každý musí znáti, co mu lépe vyhovuje. Obecně druhý způsob se zdá lepší, jak jsme již ostatně upozornili u mše svaté a recitace Kanonu. (*Prêtre et Apôtre*, červen 1929: „Čtěme dobře mši“, str. 162). Když čteme, máme tu výhodu, že to neženeme; dáváme na čtené větší pozor, protože smysl zrakový též je účasten a kontroluje; zadrhneme-li, snadněji navážeme, kde jsme přestali. Chce-li však kněz recitovati zpaměti žalm CXVIII, *Beati immaculati*, a zakolísá-li v některém ze 176 veršů, kde hned najde slovo, kterého by se zachytil? Sleduje-li naopak text očima, a snad i prstem, bude moci vždy ověřiti, u kterého verše se spletl, a hned navázati dále. *Kde Breviář recitovati?*

Obecněji: na kterém místě se máme modlit? Svatý Pavel se modlil na moři, ve vězení (Act. XVI, 13, 25.; XXVII, 23). Píšeť: „Chci tedy, aby se lidé modlili na všelikém místě (I Tim. II, 8).

Svatý Germanus, jak jsme již pravili, rozmlouval s Bohem, „ať pršelo, ať sníh padal“ (Jeho Život, str. 76).

Svatý Bernard se uměl všude modlit.

Nedávno mi kdosi tvrdil: „Velmi dobře se mi to modlí v divadle!“

- ? ? ?

„Zakouším tam jistou náboženskou reakci. Říkám si, že jsem jakýmsi ostrovem modlitby, ztraceným v obecné rozptýlenosti, a zakouším jistou hrdost při pomyšlení, že jsem asi sám, kdo hovoří s Bohem.“

Je to možné . . . ale nesmělo by se z toho dělati pravidlo; ani dnešní faráři nedoporučují svým farníkům: „Milí bratři, chcete-li se dobře modlit, běžte do divadla! . . .“ Pravidlo je jiné: lépe se modlí v samotě, v kostele. Tak činil Mistr a Jeho učedníci.¹²

Přidržíme se tohoto pravidla i při recitaci Breviáře. Pokusme se vybrat podle možnosti nějaké místo, příznivé usebrání a zbožnosti: v kostele, který je především místem modlitby; v svém pokoji na klekátku před svatými obrazy; pohled na ně bude rozněcovati naši zbožnost; na procházce tichým a osamělým místem, kde lze se snadno vyhnouti všemu, co způsobuje roztržitost a co ruší, a kde možno podle libosti i pokleknouti. (Dementhon, Memento de vie sacerdotale.)

Možno modliti se Breviář ve vlaku? Ani ano, ani ne. Podle okolností. Mlčí-li sousedé, a mlčí-li také susedky (což bývá řídčeji, ale všechno je možné, i toto ženské mlčení), proč bych se tam nemohl Breviář modliti? Jestliže naopak lidé mluví a se smějí (a záleží na tom, o čem mluví a čemu se smějí), je-li špatně vůz osvětlen, sedíme-li nepohodlně, pak raději Breviář odložíme, vyjma arcipřípady nutnosti. Ostatně četba v otřásajícím se vlaku unavuje oči. Toto poslední pozorování vychází arcí, spíše od očního lékaře než od duchovního otce . . .

V tramvaji, častěji pak ještě v podzemní dráze sotva bude možno modlit se Breviář „důstojně“, protože jsme obyčejně stěsnáni, a při častých zastávkách lidé se mění a ustavičně přecházejí. Ale, jak jsem již řekl, třeba dbáti všech okolností a třeba též býti pamětliv toho, že je dobrým příkladem pro světské lidi, vidí-li oči duchovního zabaveny četbou, než aby zvědavě těkaly co se vůkol děje. A na ulicích? Tu zase rozlišujeme. Je-li ulice neschůdná, kluzká, velmi frekventovaná, pravím nikoliv! Je-li cesta málo rušná, pak ano!

Nejlepším místem je kostel. Zatím co na faru přicházejí návštěvy a jsme tam mezi knihami, dopisy, atd., v kostele se můžeme nejlépe usebrati. *In conspectu angelorum*. A ještě více *in conspectu Domini*. Farář Arský modlíval se Breviář přímo u oltáře s neobyčejnou nábožností.

Dekret z 23. října 1930 (Acta Apost. Sed. XXII, 1930, p. 493) uděluje plnomocné odpustky kněžím, kteří recitují úplné božské Officium - najednou nebo i po částech po sobě následujících - před Nejsvětější Svátostí (vystavenou nebo uloženou ve

svatostánku). Za obyčejných podmínek. K Brevi-
áři, myslím, třeba připojiti od té doby modlitby na
úmysly svrchovaného Velekněze. Přijímání máme
zajištěné, vždyť sloužíme mši svatou. Nesnáze se
zpovědí jsou zmenšeny, protože ti, kdož přijímají
denně nebo skoro denně, „possunt omnes indul-
gentias consequi, etiam sine actuali confessione,
quae ceteroquin ad eas lucrandas necessaria foret,
exceptis indulgentiis sive jubilaei ordinarii et ex-
traordinarii, sive ad instar jubilaei.“ (Can. 931,
par. 3.) Samo sebou se rozumí, že se vyžaduje lí-
tost nad hříchy.

Nenamítejme: „Je nám velmi zatěžko pobýti celou
hodinu v kostele!“ Proč? Vždyť tak získávají od-
pustky řeholníci, zpívající Officium v choru, a de-
kretem z 5. prosince 1930 byla jejich platnost roz-
šířena i na „klášterní panny a všechny ostatní zbož-
né ženy, žijící pospolu v kongregacích, jež podle
stanov té které kongregace jsou povinny denně
recitovati božské Officium“.

Též ať se nám nenamítá: „Můžeme získati mno-
hem snadněji jiné plnomocné odpustky. Jsou-li

podmínky těžší, je naděje, že odpustky získáme štedřeji, nebo i úplně.

Kdy je nejlépe recitovati Breviář? Pravidlem, co možná, brzy. Dopřejeme si pokojné mysli, ať máme vždy příjemný pocit z dluhu včas zaplaceného.

Nerecitujme však bez důvodu celý denní Breviář najednou. Myslíte, že je pravda, co se vypravuje o onom pověstném kardinálovi, který recitoval Breviář od 11. hodiny večer do půlnoci, a hned pak si odbyl od půlnoci do jedné Breviář příští? Nehledíc k tomu, že taková metoda jest únavná, odporuje i duchu Církve. Předpisujíc hodin sedmero, Církev chtěla rozvrhnouti modlitby na celý den. Kdyby si tedy kněz po zralé úvaze bez závažného důvodu řekl: „Budu praktický, odbudu si to vždy všechno za jednu hodinu a budu pak prost protivné povinnosti pro ostatek času“ - neměl by pak již „modlitby každé hodiny“.

Takový kněz by jistě nepostupoval v duchu Církve, nehledě k hříchu (lehkému), který by páchal, když by bez vážného důvodu nedbal času, určeného normálně jednotlivým Hodinkám.

Teoreticky Breviář se nejlépe recituje *ráno a večer*.
Ráno. - Takto recitace Breviáře je rychle zajištěna a dodává sil pro celý den. Ostatně „pravý duch liturgie znamená udržovat vždy kanonické Hodinky v těsném spojení se mší svatou“. (Dom Cabrol.) Rubriky (Ritus serv. in celebr. missae, tit. I.) vyžadují, aby Matutinum a Laudy byly recitovány přede mší svatou.

Večer. - Pěkně se nám modlí v tichu počínající noci. Stačí jednou slyšeti zpívat kompletář u Benediktinů nebo u Trapistů, abychom pochopili, kolik poesie se line z této večerní modlitby.

Jeví-li se však ráno a večer velmi vhodnými v teorii, ne vždy se osvědčují v praxi.

Ráno. - Což bývá na to kdy? Vezmeme-li Breviář přede mší svatou vyvstává leckdy nebezpečí, že nebudeme čtené rozjímati. A kdybychom jej recitovali hned po mši svaté, ocitáme se v nebezpečí, že jej budeme považovati za díkučinění.

Večer. - Ale ta únava . . . Co se nahrnulo za den nepředvídaných okolností . . . ! Do úvah vtírá se rozumování: „Už jsem se modlil, ať to je místo

zpytování svědomí, a také ať to nahradí přípravu na rozjímání.“ Tento sklon k náhražkám, je, běda, častý!

Kolik času máme Breviáři věnovati? Asi hodinu. Neberme si za heslo verš „Lingua mea calamus scribae velociter scribentis.“ (Ps XLIV, 2). Pozor, ať ve chvatu nespleteme si počáteční vzývání a neříkáme místo Domine ad adjuvandum me festina - Domine, ad festinandum me adjuva.

Svatý František Xaverský pečoval o celý jeden světadíl, chtěje jej obrátiti ke Kristu. A přece recitoval Breviář zvolna.

Těm, kdož by si přáli slyšeti dobře recitované Officium, radíme, aby si je šli poslechnout třeba do benediktinského kláštera v Maredsous. Jaká jímavost, jaký mír! Ano, tomu se říká modliti se! Co si však mysleti o onom knězi, který na laikův dotaz, jak dlouho trvá modlení Breviáře, odpověděl: „To záleží na hbitosti jazyka.“ Mělo by to však též záležeti na zbožnosti srdce!

„Spěch je záhubou zbožnosti,“ poznamenal svatý František Saleský. Chvátající získáte deset minut,

ale ztratíte požitek z modlitby. Žvýkáte lahodný plod, ale nevyssáváte z něho šťávu, která by posilovala život nadpřirozený. Šlapete lis, ale naprázdno: jen z pozvolna uzrálých hroznů možno píti dobré víno. Tu caleabis olivam et non ungeris oleo; et mustum, et non bibes vinum. (Mich VI, 15.) Jsme samý spěch. A proč? Abychom mohli jíti za nějakým všedním zaměstnáním, po zábavách. Ba často, abychom nezmeškali nějaké duchovní cvičení. Svatý Alfons velmi horlil proti takové převrácenosti: odbývati Officium, které je závazné a tak důležité, a honiti se za duchovními praktikami, jež jsou dobrovolné, nad povinnost! Závěr: Vystříhejme se, seč jsme, recitovati Breviář ve chvílích, kdy máme naspěch, kdy se chystáme někam na návštěvu, nebo, když ji čekáme atd., zkrátka, když musíme s modlitbou spěchat. Jakmile na sobě zpozorujeme, že spěcháme, mějme odvahu se na chvílku zastavit.

Attente ac devole.

Nerecitujme nikdy Breviář, konáme-li službu jáh-

na nebo podjáhna, ani když zpovídáme, aspoň nikdy, když je mnoho zpovědí najednou, takže bychom museli kouskovati žalmy v kratičkých přestávkách mezi jednotlivými zpovědmi.

Nepřipravujte si následující část Breviáře a nechystejte si už záložky, když jste se ještě jednu část nedomodlili. Chceme-li, aby Bůh byl pozorný k tomu, oč prosíme, musíme sami býti pozorní! Přichystejme si vždy příští Officia; vypravujeme-li se na cestu, neopomeňme si je vzíti s sebou.

Sledujme pečlivě direktář; nespolehejme se příliš na svou zkušenost, na svou paměť.

Nerecitujme Breviář za večerního soumraku, který četbu ztěžuje; dbejme, ať nám listy Breviáře nepromočí déšť a neodpírejme si pohodlí přiměřené teploty. Zajde-li nám za nehty, těžko se soustředíme na zbožnou modlitbu.

Mějme náležitou úctu ke všemu, co se týká Breviáře, i k věcem vnějším; „Placendum est divinis oculis et habitu corporis et modo vocis.“ (Sv. Cyprián, De orat. Dom.)

b) *Prohlubování*

Mnozí spisovatelé dávají nám k němu různé návody.

Ale přiznejme si, že provádění některých zdá se nám příliš složité. Adresovati každé Nokturno některé osobě Nejsvětější Trojice, vyjadřovati zvláštní úmysl před všemi Hodinkami a po každé Hodince krátce zpytovati svědomí, vzývati postupně ty neb ony svaté: toto vše se snadno tiskne v nějaké asketické knize, ale velmi těžko to lze konat ve vlastní kněžské službě.

Snad jen mniši mohou si dovoliti takový duchovní luxus. A ještě se vydávají v nebezpečí, že je z toho rozbolí hlava.

Chceme-li už recitaci Breviáře prohlubovati, volme cesty nejprostší. Nejlepší jsou ty, jež nejlépe vyhovují naší povaze, našim zálibám. Někteří kněží chvilku rozjímají při konečném *Gloria* každého žalmu. Svatý Eudes měl označena jistá místa, jež oživovala jeho pozornost. V Breviáři Lessiově našly se tužkou psané malé křížky. V těchto místech se zastavoval a chvíli rozjímal.

Svatý Karel Boromejský, svatý Robert Bellarmin často recitovali Breviář společně s několika duchovními. Kněží využijí konference, rekolekce, procházky se spolubratrem k společně recitaci Officia. Tím poněkud napodobují chor, jsou nuceni pronášeti text volněji, a odhalí často chyby, jichž se před tím dopouštěli.

Vynasnažme se, jak to doporučují mnohé statuty, pročitati rok co rok rubriky nejen misálu, ale i Breviáře.

Studujme nebo vezměme si na nějaký čas za předmět rozjímání nějakou knihu, pojednávající o Breviáři, na příklad: *l' Office divin et la vie de l' Église*, par L. Bacuez, S. S. (De Gigord.) Přinese to své ovoce. Po takovém studiu a takovém rozjímání každý den svého života budeme recitovati Breviář s větším užitkem.

c) *Pravidla morálky*

Anticipace. - Matutinum a Laudy následujícího dne možno vždy platně a dovoleně anticipovati, počínaje druhou hodinou odpolední. (Dekret svaté

Kongregace Ritů, sv. VI.) Ba jistá kněžská bratrstva dávají svým údům právo anticipovati ještě dříve. Jak počítati čas. Kanonické právo odpovídá: In supputandis horis diei, standum est communi loci usui; sed . . . in privata horarum canonicarum recitatione . . . licet alia sit usualis loci supputatio, potest quis sequi loci tempus aut locale sive verum sive medium, aut legale sive regionale sive aliud extraordinarium. (Canon 33).

Ti, kdož milují případy subtilní, nechť si přečtou v *Revue des Communautés religieuses* (rue des Récoltets, 11, Louvain) články z prosince 1928, z ledna a března 1929).

Jsme povinni anticipovati dnes Matutinum a Laudy, předvídáme-li pro zítřek bezděčnou překážku? Nikoliv! Oprávnění anticipovati den napřed je podle obecného mínění výsadou. *Privilegio uti nemo tenetur*. Toť odpověď s hlediska právního, ne však s hlediska svobodné šlechtnosti.

Změna pořádku různých Hodinek. Je dovolena, máme-li k tomu důvody (i méně závažné). Měnití pořad bez jakéhokoliv důvodu je prohřešením

(ovšem lehkým). „Illum (ordinem) invertere, in privata recitatione, etiam sine ulla causa, veniale non excedit; ex quavis justa causa, omni culpa vacat.“ (Arregui, Summarium theologiae moralis, Edit. 5, n° 478.) Čtěte též sv. Alfonse, n° 173.

Přerušení Breviáře. Přerušíme-li četbu ať důvodně, ať bez vážného důvodu, stačí navázati v místě, kde jsme přestali (jen aby smysl byl úplný). Verše žalmu již recitované netřeba opakovati.

Náležitá pozornost. Abychom vyhověli předpisu, stačila by pozornost „vnější“, totiž vylučující zaměstnání, která sama sebou nelze srovnati s recitací Officia. (Tanqueray, Synopsis theol. mor. et past., t. III, n° 1095-1099.) Je to též pozornost vnější, která se požaduje při slyšení nedělní mše svaté.

*Officium pro officio.*¹³ Otázky sem spadající shrnuje Arregui takto: „Mutare scienter officium diei in aliud fere aequale: a) „si raro fiat“, v. c. aliquoties in anno et ex „rationabili causa“, v. c. ex sola devotione, omni culpa vacat; b) „si crebro“ fiat et „sine justa causa“, non tamen ex contemptu, ve-

niale non excedit; nam Ecclesia potius ad quantitatem quam ad qualitatem in hac lege respexit.“ (Op. cit., n° 477) Cf. S. Alph., n° 161.

Předpis o povinnosti recitovat Breviář připouští omluvy:

Fysická nemožnost. Kněz oslepne, nebo ztratí Breviář a nemůže si hned opatřit jiný. V těchto případech měl by se modlit „nějakou význačnější souvislou část“, takovou, kterou zná zpaměti, (Arregui, op. cit. n° 480) „celou některou Hodinku“ (Salsmans, Theol. mor., 11. édit., t. II., n° 60); závazek Breviáře je totiž virtuálně množný, neboť se vztahuje na různé Hodinky.

Nemožnost morální: úzkostlivost atd.

Záměna: je-li výslovně povolena.

Dispens. Zákonná dispens předpokládá *dostatečné* množství překážek, nikoli však *tolik*, aby se již zákon nemohl uplatnit, a tak aby padal sám sebou. Konání milosrdných skutků čili činnost *charitativní*, tvoří-li překážku dostatečně vážnou.

Rada. - Je dobře každý večer dáti si dvě otázky: „Modlil jsem se růženec? modlil jsem se Breviář?“

Nechceme obě pobožnosti ztotožňovati, protože první je dobrovolná, druhá povinná. Ale všichni se snažme modliti se i růženec denně. Ovšem příkaz Breviáře je *sub gravi*. Doporučuje se každý večer tázati sama sebe: „Nezůstal jsem dnes něco dlužen? Vykonal jsem čeho bylo třeba?“

Odpovědnost za Breviář zvlášť nám kladou na srdce tři spisovatelé.

Svatý Alfons myslí, že by Církev nezakoušela tolik béd, kdyby se všichni kněží a všichni řeholníci, jak jsou povinni, modlili řádně Officium.

Bourdaloue ve svém týdenním Postním kázání (Úvaha dne třetího) praví: „Jsem povinen pokládati božské Officium za jednu z nejpodstatnějších funkcí svého stavu, za jeden z nejdůležitějších úkonů svého života, za povinnost, které musím dávat přednost přede všemi lidskými záležitostmi. Běda mně, kdyby Officium bylo u mne na posledním místě.“ Běda, to se může státi. Často nejlepší hodiny dne věnujeme studiu, atd., kdežto ubohý Breviář odbýváme ve chvílích, v nichž upřímně řečeno nemůžeme dělati nic jiného . . .

„Jaký počet“ pravil svatý Eudes členům své Společnosti, „budou muset kněží vydávati ze svého Breviáře! Nepochybuji, že velké množství bude jich drženo dlouho v očistci za vlažnost v konání této povinnosti!“ (Vie du P. J. Eudes, par le P. de Montigny, l. X.). Mnohým, jimž by Breviář měl býti zdrojem zásluh, změnil se, běda! v příčinu provinění.

Pane, chci hodně těžiti z Breviáře! Vynasnažím se, abych se jej modlil každého dne s toutéž horlivostí, s níž jsem se jej modlil po prvé. „Bonum est confiteri Domino et psallere nomini tuo, Altissime!“ (Ps. XCI, 2.)

Zdá se nám někdy Breviář těžký?

Toto břemeno podobá se křídům ptáka.

Ano, křídla mají též svou váhu; ale právě této šťastné tíži máme co děkovati, že povznáší toho, kdo ji nese, že jako pták může opustiti zemi a letěti k nebesům!

Poznámky

- 1 Český překlad vyšel r. 1930 u Kuncíře v Praze.
- 2 Tyto podrobnosti najdeš v krásné knize *Le Monachisme bénédictin*, par Dom Cuthbert Butler, přel. z angličtiny Ch. Grolleau-em (de Gigord, 1924). Spisovatel pečlivě poznamenává, že se denní pořádek měnil podle ročních období a že latinské hodiny neměly vždy tutéž délku.
- 3 Latinsky. Pro mnichy méně vzdělané i v jazyku národním.
- 4 Officium nebylo recitováno soukromě toliko mnichy. Venancius Fortunatus nám ukazuje svatého Germana, biskupa pařížského v VI. století, jak cestou recituje Officium s hlavou obnaženou, „ať déšť padá, ať sníh věje“. (*Vie de saint Germain*. p. 76.)

Tak se soukromá recitace Officia zavádí jako obyčej, který ponenáhlu nabývá síly zákona. IV. koncil Toledský (637) ukládá recitaci „Pater“ v Officiu obecném i soukromém.

- 5 „Reforma Pia V., k níž se přiklonil v tomto bodu Klement VIII. a Urban VIII., zajišťovala hlavně týdenní recitaci žaltáře; ale jenom v principu, neboť tato recitace předpokládá Officium feriální; vzrůstem Sanctorale Officium feriální však zmizelo, a Officia votivní, zavedená Lvem VIII., zasadila mu poslední ránu“. (Bricout, op. cit., col. 970).

- 6 Citát z L. Bacueza, S. S., *L'Office divin*. De Gigord, 1925, p. 363, poznámka.
- 7 Znamenité úvahy nám podává kniha P. Humberta S. J.: *L'Imitation des saints*. (Následování svatých, do franc. přeložil Mazoyer.)
- 8 z řec. *latreuein*, klaněti se, říká se tak o kultu, jenž se vzdává Bohu jako svrchované bytosti.
- 9 *Přibližný* z mnohých důvodů: 1. Okamžik není obyčejně dán naprosto přesně. 2. Staří neměli, zvláště večer a v noci, našich přesných přístrojů k určování času. Nezapomeňme tohoto faktu my, rozmazlenci, kteří máme též „hodinky“, Longirovy nebo Omega, a kteří kromě toho slyšíme z radiových přijímačů polední signál. Staří mniši museli trpělivě pozorovati přesýpací hodiny nebo řídit své Matutinum a Laudy zpěvem kohouta, dvakrát zvučně kokrhajícího: po půlnoci a na úsvitě, *praeco diei* . . Job v údivu volal: „*Quis dedit gallo intelligentiam?*“ Kdo dal kohoutu rozumnost? (*Job XXXVIII*, 36.) 3. U Římanů v létě v zimě měl den a noc po dvanácti hodinách. Protože se tento počet hodin neměnil - ač délka dní a nocí se mění podle ročních období - měnila se délka hodin. „V Římě nejdelší den měl patnáct našich hodin rovnodenních, a tudíž jejich hodina denní v té době roku měla sedmdesát pět našich minut; nejkratší den obsahoval de-

vět hodin rovnodenních, a tudíž jedna hodina denní v té době měla čtyřicet pět minut; pro noc čísla ta jsou obrácena.“ (Dom Cuthebert Butler, op. cit., p. 288.).

- 10 „Ježíš ustav na cestě, posadil se na studnici. Bylo okolo šesté hodiny.“ (S. Jan, IV, 6.) Šestá hodina po šesté ráno; tedy v poledne. Náš Pán zemřel „o deváté hodině“. Devátá od 6. hodiny ráno; tedy odpoledne o třech hodinách. „Bylo pak to okolo hodiny šesté, a stala se tma po večeré zemi, až do hodiny deváté.“ (Luk. XXIII, 44.) Tak jako bychom řekli: odpoledne o třetí hodině.

O Letnicích svatý Petr prohlašuje: „Nejsou zajisté tito, jakož vy se domníváte, opilí, neb je třetí hodina dne.“ (Act II, 15.) Židé dobře nechápali, jak možno, aby byl někdo opilý v devět hodin z rána.

- 11 Vlámský básník Guido Gezelle v *Tijdkrans a Gedichten*... napsal dojemné verše o půvabu Breviáře, který přizpůsobuje modlitbu k hlavním hodinám dne.
- 12 Viz u sv. Matouše XIV, 13, u sv. Marka VI, 46, ve Skutcích Apoštolských III, 1; XII, 12; XXII, 17. Svatý Lukáš jest více než ostatní evangelista modlitby Ježíšovy. Čti III, 21; V, 16! VI, 12; IX, 18, 29; XI, 1; XXII, 32, 41, 44
- 13 „Dovoluje princip *Officium pro officio recitovati* každý den *Officium feriální*? (Ami du Clergé, 25 sept. 1930, pp. 619-621).

Kurs třicátýosmý

v prosinci léta Páně 1936

Přeložil J. F. pro pořadatele a vydavatele Kursů Josefa Floriana ve Staré Říši. Imprimatur arcibiskupské konsistoře v Olomouci z 13. března 1936 čís. 4307. Podle osnovy Ant. Lískovce vytiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské v Olomouci. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. - Deo gratias

